

Наша СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 22 (1173) 28 ТРАЎНЯ 2014 г.

Радые Свабода - 60

Беларуская служба Радые "Свабода" вяшчае на беларускай мове з-за межэй Беларусі, уваходзіць у структуру Радые Свабода - Свабодная Еўропа, фінансуецца з ЗША. Кіраўнік - Аляксандр Лукашук.

Радые "Свабода" заснавана ў Мюнхене ў 1952 ва ўмовах "халоднай вайны" для вядзення прапаганды супраць СССР. У 1953 пачало вяшчанне пад назвай Радые "Вызваленне". У складзе радые былі арганізаваны адпаведныя нацыянальныя рэдакцыі, у тым ліку і беларуская, што пачала вяшчанне 20 траўня 1954 г. У склад першай беларускай рэдакцыі ўвайшлі: Вінцэнт Жук-Грышкевіч (кіраўнік), Пётра Сыч (намеснік), Янка Ліманюскі, Сымон Кабыш (Кандыбовіч), Лявон Карась. Напачатку гэта былі 15-хвілінныя перадачы 24 разы на суткі.

Асноўнымі кірункамі радыеперадач "Свабоды" былі

крытыка сацыялізму, савецкага ладу, нацыянальна-дзяржаўнага ўпарадкавання СССР.

Пасля распаду СССР і спынення "халоднай вайны" беларуская рэдакцыя Радые "Свабода" вяшчае ў новых умовах. У 1995 штаб-кватэра "Свабоды" перанесена з Мюнхена ў Прагу. Створаны карэспандэнцкія пункты ў Беларусі.

Беларуская служба Радые "Свабода" цяпер вяшчае па 8 гадзін у суткі на кароткіх і сярэдніх хвалях, а таксама са спадарожніка. З 10 снежня 1998 года Радые вяшчае таксама праз сеціва, сайт Радые "Свабода" карыстаецца тарашкевіцай. У эфір выходзяць інфармацыйныя і аналітычныя праграмы на палітычных, эканамічных, культуралагічных, гістарычных, рэлігійных, краязнаўчых і інш. праблемах. Наладжана двухбаковая сувязь са слухачамі.

З 2002 года Беларуская рэдакцыя Радые выпускае кнігі, а з 2004 - і кампакт-дэскі.

У 2006 годзе Беларуская служба Радые "Свабода" атрымала галоўны прыз за найлепшае асвятленне гарачых навінаў сярод 20 рэдакцыяў Радые "Свабодная Еўропа", а ў 2007 - за дасягненні ў мультымедынай канвергенцыі. У 2008 годзе Беларуская служба Радые заняла першае месца ў пераліку на колькасць насельніцтва адпаведнай краіны сярод іншых службаў Радые "Свабодная Еўропа".

Сярод былых і сучасных супрацоўнікаў беларускай рэдакцыі Радые "Свабода" С. Станкевіч, Я. Запруднік, Н. Арсеннева, Г. Айзенштат, В. Жданко, Ю. Дракахруст, А. Лукашук, С. Навумчык, Данчык, В. Аксак і інш.

Сакратарыят ТБМ вiншуе сяброў рэдакцыі і ў тым ліку сяброў ТБМ у складзе рэдакцыі з круглай датай і зычыць трымацца праўды і быць самымі аператыўнымі ў асвятленні жыцця краіны.

100 гадоў з дня нараджэння Антона Бялевіча

Антон Пятровіч БЯЛЕВІЧ (27 траўня 1914, в. Дуброўка, Уздзенскі раён, Менская вобласць - 11 красавіка 1978) - беларускі паэт. Удзельнік партызанскага руху ў Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Нарадзіўся ў сялянскай сям'і. Вучыўся ў Магілёўскім палітасветным інстытуце (1933-35). Працаваў загадчыкам аддзела пухавіцкай раённай газеты "За калгасы", нарысістам у газеце "Чырвоная змена", у 1939-45 г. - у газеце "Звязда". Падчас Вялікай Айчыннай вайны супрацоўнічаў у беларускім перыядычным друку, удзельнічаў у савецкім партызанскім руху на Віцебшчыне. У 1945-47 г. - загадчык аддзела паэзіі газеты "Літаратура і мастацтва", у 1947-50 г. - нарысіст газеты "Савецкі сельянін". Сябар Саюза пісьменнікаў СССР з 1943.

Друкаваўся з 1937 года. Першы верш апублікаваны ў 1938 (газета "Літаратура і мастацтва"). У 1945 у Маскве выйшаў першы зборнік паэзіі "Человек из дубравы" ў пер-

кладзе на рускую мову, у Менску - вершаваная казка "Мароз-партызан". Аўтар кніжак паэзіі "На бацькоўскіх сцежках" (1946), "Свята" (1947), "Чалавек-сонца" (1947), "Паэмы" (1948), "Светач" (1950), "Дарогай шчасця" (1952), "Жывая рака" (1955), "Хлеб і нахлебнікі" (1957), "За салаўінымі гаімі" (1959), "Вясёлка над полем" (1961), "Залатыя ключы" (1963), "Высокі поўдзень" (1964), "Рэха наваліні" (1965), "Партрэт бацькаўшчыны" (1967), "Вінтоўка і плуг" (1968), "Любоў мая" (1971), "Гарынь" (1972), "А ў бары, бары" (1974), "З Дуброўкі краіна відна" (1974), "Сонцам заручоны" (1975), "Сонечны гадзіннік" (1978), "Сосны ў жыце" (1980), "Мой шчодрый бор" (1985). Выдаў зборнік вершаваных фельетонаў "Маштабы Міканор" (1963). Напісаў для дзяцей кніжкі паэзіі "Ідзі, мой сын" (1953), "Тара-

сікава дарожка" (1962), "Дабрадзейны асілак" (1973), "Партызанскі рыбацок", (1976), аповесць "Малюнкi маленства" (1977).

Пераклаў на беларускую мову паэму А. Твардоўскага "За даллю - даль" (1962), паасобныя творы А. Пракоф'ева (руск.), М. Бажана, А. Малышкі (руск.), І. Няходы (укр.), М. Лермантава, А. Міцкевіча і інш.

Вікіпедыя.

Нарада ў сядзібе ТБМ

24 траўня ў сядзібе ТБМ адбылася нарада кіраўніцтва ТБМ з сябрамі Радые ТБМ, кіраўнікамі абласных і раённых арганізацый і шарговымі актывістамі Таварыства.

У свабодным фармаце былі разгледжаны пытанні пад-

рыхтоўкі да святкавання 25-годдзя з дня заснавання ТБМ, пытанні і пазіцыі, якія будуць выносіцца на з'езд ТБМ, тэр-

ISSN 2073-7033

9 772073 703003

шы тут прычына, а пасіўнасць. Калі сябар ТБМ нават не чытае газету, то якую ён ужо там працу вядзе ў грамадстве - хутчэй што ніякай, хіба мо сам хоць па-беларуску размаўляе.

Была разгледжана пытанне пра аднаўленне рэгістрацыі Берасцейскай абласной арганізацыі ТБМ. Была звернута ўвага на неабходнасць больш актыўнай пастаўкі інфармацыі на партал ТБМ з рэгіянальных арганізацый і пра фармаванне на партале старонак рэгіянальных арганізацый.

Разгледзіліся іншыя пытанні.

Наш кар.

90 гадоў з дня нараджэння Леаніда Побалы

Леанід Давыдавіч ПОБАЛЬ (н. 28.05.1924, в. Мікалаева Іўеўскага р-на - 28.05.2004), беларускі археолаг. Д-р гіст. навук (1978), прафесар (1990). Чл. Міжнар. уніі славянскай археалогіі, Польскага археал. т-ва, Бел. т-ва аховы помнікаў. Скончыў ін-т фізічнай культуры (1950), БДУ (1951). У 1950-55 працаваў ва ўстановах нар. асветы. З 1958 супрацоўнік Ін-та гісторыі АН

БССР; з 1970 заг. сектара, з 1980 заг. аддзела археалогіі, у 1986-91 - археалогіі першабытнага грамадства, з 1991 вядучы навук. супрацоўнік. Асноўны кірунак навуковай дзейнасці - вывучэнне гісторыі старажытных славян у Еўропе, у т. л. на Беларусі. У 1959-81 гг. вывучаў помнікі позняга этапу зарубінецкай культуры (2-я пал. 1-5 ст. н. э.). Даследаваў абарончыя ўмацаванні гарадзішчаў 6-7 ст. да н. э. - 1-2 ст. н. э., паўзямлянкавыя і наземныя жытлы гарадзішчаў і селішчаў 3 ст. да н. э. Узначальваў археалагічныя экспедыцыі па вывучэнні ранняга жалезнага веку Беларусі. Вывучаў унікальныя скары ўпрыгожанняў 2-4 ст. са срэбра і бронзы, аздобленых каляровымі выемчатымі эмалямі, знойдзеных у 19 ст. на селішчы Красны Бор. Знайшоў і даследаваў больш за 100 фібул 3-1 ст. да н. э. (эпоха латэн) і бронзавых лунніц з каляровымі эмалямі, знойдзе-

ных на селішчах Абідня і Тайманава. Даказаў мясцовае паходжанне на тэрыторыі Беларусі ў першых стагоддзях н. э. срэбных і бронзавых упрыгожанняў з выемчатымі эмалямі.

Творы: Славянские древности Белоруссии: (ранний этап зарубинецкой культуры). Мн., 1971; Славянские древности Белоруссии: (могилики раннего этапа зарубинецкой культуры). Мн., 1973; Славянские древности Белоруссии: (свод археологических памятников раннего этапа зарубинецкой культуры - с середины III в. до н. э. по начало II в. н. э.). Мн., 1974; Археологические памятники Белоруссии. Железный век. Мн., 1983; Новые данные о древнем Мениске (Минске) // Древности славян и Руси. - М., 1988; Индоевропейские черты в древностях археологических культур железного века Белоруссии: (К проблеме этногенеза славян) // VI Международный конгресс славянской археологии. - М., 1990.

Вікіпедыя.

Жыццё,**аддазенае вывучэнню мовы**

(да 90-годдзя з дня нараджэння прафесара А. П. Груцы)

ПРА МОВУ НА ВІЦЕБШЧЫНЕСТАРШЫНІ ВІЦЕБСКАГА АБЛАСНОГА
ВЫКАНАЎЧАГА КАМІТЭТА
А.М. КОСІНЦУ

Аляксей Пятровіч Груца нарадзіўся 9 траўня 1924 года ў вёсцы Пішчыкі Дубровенскага раёна Віцебскай вобласці. У 1951 годзе скончыў Менскі педагагічны інстытут. Выкладаў беларускую мову і літаратуру ў школах Менска. З 1957 года - навуковы супрацоўнік сектараў лексікалогіі і лексікаграфіі, дыялекталогіі, гісторыі беларускай мовы Інстытута мовазнаўства АН Беларусі. У 1969 годзе А.П. Груца перайшоў працаваць у Менскі педінстытут. Спачатку ён працуе на кафедры гісторыі рускай мовы, з 1972 года - загадчык кафедры рускай мовы, з 1982 года - прафесар (у 1990-91 гадах - загадчык кафедры агульнай і рускага мовазнаўства) гэтай педагагічнай установы.

Аляксей Пятровіч даўладаў дыялекталогію беларускай мовы, гістарычную граматыку і лексікалогію рускай і беларускай моў, лексіку Якуба Коласа, стараславянскую мову. Аўтар шматлікіх артыкулаў па гісторыі складаных форм будучага часу дзеясловаў, пра развіццё складаназалежнага сказа ў беларускай мове. У манаграфіі "Развіццё складаназалежнага сказа ў беларускай мове" (1970) на матэрыяле помнікаў пісьменнасці XIV-XVIII ст., фальклорных твораў і народных гаворак глыбока прааналізаваў складанне і развіццё ў беларускай мове складаназалежных сказаў з рознымі даданымі часткамі - дзейнікавымі, выказнікавымі, дапаўняльнымі, азначальнымі, акалічнаснымі, параўнальнымі і ўступальнымі. Асабліва ўвага ў манаграфіі звернута на сродкі сувязі даданых частак з галоўнай - падпарадкавальна-злучнікі, злучальныя словы, трывальна-часавыя формы дзеясловаў-выказнікаў у прэдыкатывых частках, семантыка-граматычныя адносіны паміж імі.

Гэта манаграфія стала базай для доктарскай дысертацыі Аляксея Пятровіча, якую ён абараніў у 1969 годзе. У 1971 годзе ён атрымаў вучонае званне прафесара.

А. П. Груца - адзін са складальнікаў акадэмічнага

"Беларуска-рускага слоўніка" (1962), суаўтар акадэмічных прац "Дыялекталагічны атлас беларускай мовы" (1963), "Лінгвістычная геаграфія і групоўка беларускіх гаворак" (1968-1969). Аляксей Пятровіч таксама актыўна працаваў над укладаннем акадэмічнага "Гістарычнага слоўніка беларускай мовы", вып. 1-3 (1982-1983), вып. 7-9 (1986-1989), вып. 12-17 (1993-1997), вып. 19-21 (2000-2005). Ён таксама з'яўляецца актыўным суаўтарам "Лексічнага атласа беларускіх народных гаворак" у 5 тамах (1994-1998). У 2000 годзе апошняга праца ўдастоена Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь. Апошнія дзесяцігоддзі прафесар А.П. Груца працаваў без адрыву ад асноўнай работы на кафедры тэорыі і гісторыі мовы Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка.

У розных айчынных і замежных выданнях Аляксеем Пятровічам Груцам апублікавана каля 80 навуковых артыкулаў па гісторыі аднакаранёвых слоў у беларускай, рускай і часткова ўкраінскай і польскай мовах.

Акрамя параўнальна-супастаўляльнага вывучэння блізкароднасных рускай і беларускай моў на ўзроўні марфалогіі, сінтаксісу, лексікі і фразеалогіі, А.П. Груца займаецца падрыхтоўкай падручнікаў для студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў Рэспублікі Беларусь. Так, ён выдаў падручнікі: "Старославянскі язык" (Мінск, 2004) і "Старославянскі язык: Практический курс" (Мінск, 2005) і падрыхтаваў "Сборник заданий и упражнений по старославянскому языку".

Аляксей Пятровіч Груца прысвяціў выкладчыцкай і навукова-даследчай дзейнасці ў галіне мовазнаўства каля 60 гадоў жыцця. Ён апублікавана каля 200 навуковых прац памерам каля 200 друкаваных аркушаў.

Як суаўтару акадэмічных прац "Дыялекталагічны атлас беларускай мовы" (1963), "Лінгвістычная геаграфія і групоўка беларускіх гаворак" (1968-1969) разам з іншымі даследчыкамі А.П. Груца ў 1971 годзе прысуджана Дзяржаўная прэмія СССР.

У красавіку 1984 года прафесар А. П. Груца быў узнагароджаны знакам "Выдатнік народнай асветы", у красавіку 1987 года - медалём "Ветеран труда", а ў 1999 годзе за дасягнутыя поспехі ў галіне нацыянальнай мовы, культурна-асветніцкай дзейнасці - Ганаровай граматай Савета Міністраў БССР.

Слышны спецыяліст у галіне беларускага мовазнаўства і выкладчык вышэйшай навучальнай установы доктар філалагічных навук, прафесар, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР, выдатнік народнай асветы Беларусі Аляксей Пятровіч Груца зрабіў у навуцы і выкладчыцкай сістэме вельмі многа.

Супрацоўнікі Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, вучоныя-калегі і шматлікія студэнты многіх пакаленняў віншуюць з 90-гадовым юбілеем шанюнага Аляксея Пятровіча і жадаюць яму моцнага здароўя, шчасця ў жыцці і здзяйснення ўсіх планаў і задум.

Мікалай Крыўко,
вядучы навуковы супрацоўнік
Цэнтра даследаванняў
беларускай культуры, мовы і
літаратуры НАН Беларусі.

Паважаная рэдакцыя "Наша слова"!

Чытаючы артыкулы ў газеце "Наша слова", розныя думкі надходзяць у галаву, але бачу рознакірунковую ідэю не толькі тую старую, што засталася пасля распаду савецкага ладу. У Беларусі шмат засталася назоваў савецкіх вуліц і мясцін, яны быццам не замяняюць, бо вы прызвычайна да гэтых гукаў, але кожнаму беларусу, які жыве больш, як пядзесяць год, гэта выглядае, што спазніліся з гэтай эпохай у дваццаць першым стагоддзі. Вядома, шмат перамен адбылося, а ўсё ж савецкае вельмі моцна відаць. Значыць ёсць людзі з аўтарытэтам, што гэтай старой савецкай ідэі трымаюцца, і ім да спадабы. Чытаючы "Наша слова", я бачу, што сп. А. Трусаў усімі спосабамі робіць так, каб нашу мову беларускую ўвялі туды, дзе яе брак. Усё, што стараецца сп. А. Трусаў, ёсць важным, каб толькі ўрад беларускі аб гэтым падумаў.

Жадаю сп. А. Трусава поспехаў у ягонай цяжкай працы.

З пашанай

Кастусь Верабей, Нью Ёрк, ЗША.

Ластавачка

Ластаўка, як адлятае ў вырай, гэта ўвосень, гумно тады поўнае збожжам. Прылятае раннай вясною, як усё збожжа зужыта за цёлую зіму, і выглядае - нічога няма ў гумне - пуста. Тады ластаўка кажа: "Пакінула, пакінула паўнюсенька, паўнюсенька, не застала, не застала нічагусенька". Закончвае сваю песню: "Папілі, паелі, пералушчылі, папілі, паелі, пералушчылі".

Кастусь Верабей, Нью Ёрк, ЗША.

Паважаны Аляксандр Мікалаевіч!

Рада Віцебскай абласной арганізацыі грамадскага аб'яднання "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны", абмеркаваўшы вынікі IX абласной справядчна-выбарнай канферэнцыі, на якой адбыўся крытычны аналіз дзейнасці нашай арганізацыі і праблем функцыянавання беларускай мовы як першай дзяржаўнай, вырашыла звярнуцца да Вас з наступнай інфармацыяй і некаторымі прапановамі.

Практычна ўсе выступоўцы (а слова бралі больш за 20 чалавек) адзначалі неспрыяльны ўмовы працы сяброў Таварыства, бо кожны крок па прапагандзе беларускай мовы, літаратуры, культуры патрабуе немалых намаганняў, звязаных з пошукам месца сустрэч, узгадненнем з кіраўнікамі розных рангаў.

Дэлегаты канферэнцыі прыводзілі прыклады зняважлівых адносін да носьбітаў беларускай мовы, да беларускіх твораў, большасць з якіх лічыцца непажаданымі для сустрэч ва ўстановах адукацыі і культуры. Ігнаруецца дзейнасць абласной філіі Саюза беларускіх пісьменнікаў і яе сяброў.

На канферэнцыі адзначалася, што многія дзяржаўныя службоўцы не абцяжарваюць сябе клопатам авалодаць дзяржаўнай беларускай мовай і не могуць весці гутарку з наведвальнікамі на іх роднай мове. Вашы, Аляксандр Мікалаевіч, нярэдка выступы па-беларуску не сталі прыкладам для іншых кіраўнікоў абласнога рангу, чыноўнікаў з гарадоў і раёнаў.

Выклікае асаблівае заклапочанасць якасць навучання беларускай мове ў сістэме народнай адукацыі. У гарадах вобласці, раённых цэнтрах няма ніводнай гімназіі, ліцэя, сярэдняй школы з беларускай мовай навучання. Амаль адсутнічае беларуская мова ў пазакласнай і пазашкольнай рабоце, у дзейнасці піянерскіх і моладзевых арганізацый.

За рэдкім выключэннем, гарадская тапаніміка, асабліва ў Віцебску, афармляецца на рускай мове. Тым самым ігнаруецца выкананне Закона Рэспублікі Беларусь "Аб найменнях геаграфічных аб'ектаў". Назвы чыгуначных станцый і прыпынкаў таксама падаюцца ў рускамоўнай версіі, чаго не было яшчэ два гады назад.

Абласная рада лічыць, што кіраўніцтва вобласці, якая па многіх паказчыках эканамічнага і сацыяльна-культурнага развіцця займае вядучыя пазіцыі ў дзяржаве, можа станоўча паспрыць змяненню ў лепшы бок гартнага стану беларускай мовы на Віцебшчыне.

Мы просім Вас, Аляксандр Мікалаевіч, асабіста разгледзець наш зварот і даць неабходныя даручэнні па пашырэнні ўжывання дзяржаўнай беларускай мовы ва ўсіх сферах жыцця.

Просім даручыць адпаведным упраўленням аблвыканкама падрыхтаваць і правесці нараду кіраўнікоў абласных ведамстваў, гарадскіх і раённых структур па пытанні моўнай сітуацыі ў вобласці.

Просім Вас, Аляксандр Мікалаевіч, асабіста прыняць кіраўніцтва абласной рады ТБМ разам з кіраўніцтвам абласнога аддзялення Саюза беларускіх пісьменнікаў для разгляду канкрэтных пытанняў адносна умоў дзейнасці нашых грамадскіх аб'яднанняў.

Па даручэнні Віцебскай абласной рады ГА "ТБМ імя Ф. Скарыны":

- І. Навумчык - старшыня абласной рады;
- Ю. Бабіч - намеснік старшыні, кандыдат філалагічных навук;
- У. Папковіч - паэт, перакладчык, педагог;
- Л. Лукашэнка - настаўнік вышэйшай катэгорыі;
- Ф. Сіўко - пісьменнік.

**ВІЦЕБСКИ АБЛАСНИ
ВЫКАНАЎЧИ КАМИТЕТ
ГАЛОЎНАЕ УПРАЎЛЕННЕ
ІДЕАЛАГІЧНАЙ РАБОТЫ,
КУЛЬТУРЫ І ПА СПРАВАХ МОЛАДЗІ**

Вул. Гоголя, 6, 210010, г. Віцебск
Телефон/факс: (0212) 42-52-15, 36-27-83
E-mail: obldco@vitebsk.by, uk-vitebsk@kultura.by

На № _____ ад _____

**ВІЦЕБСКИЙ ОБЛАСТНОЙ
ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
ГЛАВНОЕ УПРАВЛЕНИЕ
ИДЕОЛОГИЧЕСКОЙ РАБОТЫ,
КУЛЬТУРЫ И ПО ДЕЛАМ МОЛОДЕЖИ**

Ул. Гоголя, 6, 210010, г. Витебск
Телефон/факс: (0212) 42-52-15, 36-27-83
E-mail: obldco@vitebsk.by, uk-vitebsk@kultura.by

Аб разглядзе звароту

Па даручэнні Віцебскага аблвыканкама зварот аб стане беларускай мовы і дзейнасці грамадскіх арганізацый разгледжаны галоўным упраўленнем ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі.

Згодна з артыкулам 8 Закона Рэспублікі Беларусь ад 26 студзеня 1990 года "Аб мовах у Рэспубліцы Беларусь" у справядлівасці выканаўчых камітэтаў выкарыстоўваюцца абедзве дзяржаўныя мовы. На беларускай мове выдаюцца распарадчыя дакументы па кадровых пытаннях, узнагародах.

Установы адукацыі вобласці прыводзяць пазакласныя і пазашкольныя мерапрыемствы, накіраваныя на папулярызаванне беларускай мовы. Адбываюцца сустрэчы з беларускімі паэтамі і пісьменнікамі, мастакамі і музыкантамі, ладзяцца кніжныя выставы, творчыя вечарыны, літаратурна-музычныя гасцеўні, праходзяць Тыдні роднай мовы. У 2014 г. запланаваны шэраг мерапрыемстваў, прысвечаных юбілею А. Куляшова, В. Быкава.

У вобласці 500 устаноў агульнай сярэдняй адукацыі, з якіх у 255 установах выкладанне вучэбных прадметаў ажыццяўляецца на беларускай мове, сярод іх 142 сярэднія школы.

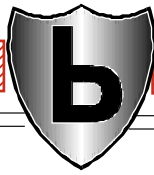
Аб якасці выкладання беларускай мовы ва ўстановах адукацыі сведчыць і той факт, што ў 2014 годзе каманда навучэнцаў вобласці на заключным этапе рэспубліканскай алімпіяды па беларускай мове заняла першае месца ў рэспубліцы, узяўшы 13 дыпламаў з 16 магчымых. 58 працэнтаў выпускнікоў ІІ класаў 2013 года здавалі выпускны экзамен па беларускай мове ў якасці абавязковага, 60,3 працэнта з іх атрымалі на экзамене адзнакі 7-10 балаў.

Накштал асабістага прыёму старшынём аблвыканкама кіраўніцтва Віцебскай абласной арганізацыі грамадскага аб'яднання "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" і Віцебскай абласной арганізацыі грамадскага аб'яднання "Саюз беларускіх пісьменнікаў" інфармуем. Акрэсленыя пытанні ў звароце датычыцца кампетэнцый намесніка старшыні аблвыканкама У.У. Цярэнцьева. Згодна з гэтым, запісачна на асабісты прыём у азначанага намесніка можна ў кабінете нумар 103 з 8.00 да 13.00 гадзін і з 14.00 да 17.00 гадзін, па адрасе: вул. Гоголя, 6, г. Віцебск. Пры сабе мець дакумент, які сведчыць асобу.

У адпаведнасці з патрабаваннямі артыкула 20 Закона Рэспублікі Беларусь ад 18 ліпеня 2011 г. № 300-3 "Аб зваротах грамадзян і юрыдычных асоб" растлумачваем, што Вы маеце права абскардзіць адказ на Ваш зварот у Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь або судзе ў парадку, устаноўленым заканадаўствам.

Намеснік начальніка

Л.К. Алеская.

Прозвішчы Беларусі: найменні знакамітых людзей (Паводле матэрыялаў "Нашага слова")

(Працяг. Пачатак у папярэдніх нумарах.)

Вінакурава (Кацярына В.) - форма прыналежнага прыметніка з фармантам *-ава* ад антрапоніма *Вінакур* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Вінакур-ава*. Утваральнае слова ад апелятыва *вінакур* 'той, хто займаецца вінакурэннем - вытворчасцю спірту і гарэлка са збожжа, бульбы, буракоў і пад.'

Віцэня (Алег В.) - магчымы дэрыват з фармантам *-я* ад апелятыва *Віцень* і сямантыкай 'асоба жаночага полу': *Віцень* (БелСЭ, т. 3, с. 132) - *Віцэня*. А таксама як утварэнне з фармантам *-еня* ад асабовага імя (гутарк. форма) *Віця* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Віцэня*. Як і *Адаменя*.

Водзіч (Таццяна В.) - утварэнне з суфіксам *-іч* ад антрапоніма *Вод* (*Водзь*) з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Вод-іч* - *Водзіч*.

Войніч (Вераніка В., Вікторыя В.) - дэрыват з фармантам *-іч* ад антрапоніма *Война* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Войн-іч*.

Высоцкая (Таццяна В.) - адтапанімічны дэрыват з суфіксам *-ск(ая)* ад уласнай географічнай назвы *Высокае* (горад у Брэст. вобл. і шэраг вёсак): *Высок-ск(ая)* - *Высоцкая* з сямантыкай 'жыхар (народзінец) названага паселішча'.

Вярбоўская (Надзея В.) - дэрыват з суфіксам прастыжнасці *-оўск(ая)* ад антрапоніма *Вярба* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Вярба* - *Вярбоўская*. Або ад *Вербы* ('мясціна') - *Верб-аўская* - *Вярбоўская*.

Вяргей (Валянціна В.) - народная форма ад імя *Вяргіній*, якая набыла функцыю прозвішча.

Вярцейка (Алесь В.) - сямантычны дэрыват ад апелятыва *вярцейка* 'той, што верціцца'. ФП: *вярцець* ('круціць') - *вярцеца* ('круціцца') - *вярцей* - *вярцейка* - *Вярцейка*.

Вячорка (Вінцук В., Францішак В.) - сямантычны дэрыват ад апелятыва *вячорка* 'вечаровае' (вячэрняя газета і пад.). Прозвішча добра стасуецца з найменнем *вячоркі* 'зборы вясковай моладзі зімовымі або асеннімі вечарамі для сумеснай работы, забавы'. Форма адзіночнага ліку і прэзентуе 'асоба з вячорак'.

Габрусевіч (Сяргей Г.) - форма бацькаймення з фармантам *-евіч* ад антрапоніма *Габрусь* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Габрусевіч*. ФП: *Габрыэль* (польск. *Gabryel*) - *Габрусь* - *Габрусевіч*.

Гагалінская (Людміла Г.) - адтапанімічнае ўтварэнне з суфіксам *-ск*- ад уласнай назвы паселішча *Гагаліна* з сямантыкай 'жыхар (народзінец) названага паселішча': *Гагаліна* - *Гагалінская*.

Гадзюка (Юрась Г.) - сямантычны дэрыват ад апелятыва *гадзюка* 'ядавiтая змяя з плоскай трохвугольнай галавой', а таксама (перан.) 'пра небяспечнага шкоднага чалавека'. Асоба магла набыць такую мянушку з прычыны дачынення да названай рэаліі ці ў выніку частага выкарыстання гэтай лексемы ў маўленні.

Гайдучэнка (Алег Г.) - дэрыват з фармантам *-энка* ад антрапоніма *Гайдук* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Гайдук(ч)-энка*.

Гайко (Сяргук Г.) - былая народная форма імя ад першаснага *Гайі* (М. Бірыла) набыла функцыю прозвішча з прычыны сваёй нязвычайнасці.

Галай (Аркадзь Г.) - сямантычны дэрыват ад апелятыва *галай* 'бедны, голы, не апрануты' (параўн. *чубай* 'з вялікім чубам'). ФП: *голы* ('бедны, не апрануты') - *галай* - *Галай* ("Слоўнік народнай мовы Зэльвеншчыны").

Галаўнёў (Мікола Г.) - форма прыналежнага прыметніка з суфіксам *-ёў* ад антрапоніма *Галаўня* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Галаўн-ёў*. Утваральнае слова - сямантычны дэрыват ад апелятыва *галаўня* 'хвароба збожжавых злакаў', а таксама 'вялікая галавешка'. ФП: *галава* - *галаўня* - *Галаўнёў*.

Галубовіч (Ксёня Г.) - форма бацькаймення з фармантам *-овіч* ад антрапоніма *Голуб* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Галуб-овіч*. ФП: *голуб* (пташка) - *Голуб* - *Галубовіч*.

Гальшоў (і *Гольшыў*) (Павел Г.) - форма прыметніка з суфіксам *-аў (-оў)* ад антрапоніма *Гальш* (*Гольш*) з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Гальш-оў*. ФП: *голы* - *гальш* - *Гальш* - *Гальшоў* і *Гольшыў*.

Галякевіч (Яўген Г.) - форма бацькаймення з фармантам *-евіч* ад антрапоніма *Галяк* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Галяк-евіч*. ФП: *голы* - *галяк* - *Галяк* - *Галякевіч*.

Галянкава (Альбіна Г.) - форма прыналежнага прыметніка з фармантам *-ова* ад антрапоніма *Галёнка* (*Галянка*) з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Галянк-ова*. Утваральнае слова - сямантычны дэрыват ад апелятыва *галёнка* 'частка нагі ад калена да ступні'. ФП: *галёнка* - *Галёнка* (*Галянка*) - *Галянкава*.

Галічнік (Аксана Г.) - сямантычны дэрыват ад апелятыва *галічнік* 'той, хто вырабляе гаплікі'. ФП: *гаплік* ('кручок для зашпільвання вопраткі') - *галічнік* - *Галічнік*.

Гаравы (Леанід Г.) - адтапанімічны дэрыват ад уласнага географічнага наймення *Гаравыя*, гарадзішча днепрадзвінскай культуры (БелСЭв, т. 3, с. 344), а таксама такога наймення вёскі (Шумілінскі р-

н Віцеб. вобл.) з сямантыкай 'жыхар (народзінец) названага паселішча'.

Гарбуль (Аляксандр Г.) - сямантычны дэрыват ад апелятыва *гарбуль* 'гарбаты чалавек'. ФП: *горб* - *гарбуль* - *Гарбуль*.

Гаркавая (Людміла В.) - сямантычны дэрыват ад апелятыва *гаркавы* 'гаркаваты, трошкі горкі', а таксама 'з невыразным вымаўленнем гукаў' (Зэльвеншчына). ФП: *горкі* - *гаркавы* - *Гаркавы (-ая)*.

Гарнастая (Алена Г.) - сямантычны дэрыват ад апелятыва *гарнастай* 'пушны драпежны звярок сямейства куніцавых, зімой белы з чорным кончыкам хваста, а таксама 'футра звярка'.

Гарніцкі (Янка Г.) - мажлівы адтапанімічны дэрыват ад уласнай географічнай назвы *Горная Рута* (Карэліцкі р-н, Гродзеншчына) або ад наймення вёскі *Горна* (Зэльвеншчына): *Гарніцкі*. Або ад антрапоніма *Гарны* з выкарыстаннем прэстыжнага фарманта *-іцкі*: *Гарніцкі*. ФП: *гара* - *горны* - *Горны* - *Гарніцкі*.

Гарэлава (Ганна Г.) - прыметнікавая форма з фармантам *-ава* ад антрапоніма *Гарэлы* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Гарэла-ава*. ФП: *гарэць* - *гарэлы* - *Гарэлы* - *Гарэлава*.

Гарэлікава (Ларыса Г.) - форма прыметніка з фармантам *-ава* ад антрапоніма *Гарэлік* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Гарэлік* - *Гарэлікава*. ФП: *гарэць* - *гарэлік* - *Гарэлік* - *Гарэлікава*.

Герасёва (Таццяна Г.) - форма прыналежнага прыметніка з фармантам *-ёва* ад антрапоніма *Герась* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Герас-ёва*. ФП: *Герасім* - *Герась* - *Герасёва*.

Герасімовіч (Валянцін Г., Казімір Г.) - форма бацькаймення з фармантам *-овіч* ад антрапоніма *Герасім* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Герасім-овіч*.

Глот (Аляксей Г.) - сямантычны дэрыват ад апелятыва *глот* 'голад', які з польск. *glod* (Слоўнік белар. гаворак паўн.-заход. Беларусі і яе пагранічча. Т. 1, с. 461).

Гнедчык (Алег Г.) - дэрыват з суфіксам *-чык* ад антрапоніма *Гнеды* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Гнед-чык*. ФП: *гнеды* (прамасць коней), *Гнеды* (мянушка, прозвішча) - *Гнедчык*.

Гняткоў (Валеры Г.) - дэрыват з прыналежным суфіксам *-оў* ад антрапоніма *Гнятко* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Гнятк-оў*. ФП: *гнесці* 'прыціскаць, душыць сваім цяжарам', 'прыгнятаць, мучыць' - *гнёт* - *Гнятко* - *Гняткоў*.

Гоўская (Алесь Г.) - дэрыват з прэстыжным фармантам *-ёўск(ая)* ад антрапо-

німа *Гой* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Гой-ёўская*. Утваральнае слова - сямантычны дэрыват ад апелятыва *гой* - у іудзеяў: 'іншаверац' ('Вялікі слоўнік беларускай мовы, Ф. А. Піскунова (2012, с. 237). ФП: *гой* ('іншаверац') - *Гой* (мянушка, потым прозвішча) - *Гоўская*.

Груша (Дар'я Г.) - сямантычны дэрыват ад апелятыва *груша* 'фруктовае дрэва сямейства ружакветных з сакавітымі салодкімі пладамі ў форме акруглага конуса; плод гэтага дрэва'. Ад гэтай асновы і прэстыжная форма *Грушэўскі* (як і *Яблоньскі*, асабліва ў католікаў).

Грыб (Ян Г.) - сямантычны дэрыват ад апелятыва *грыб*, які мае некалькі значэнняў: расліна ў выглядзе шапачкі на ножцы, цвёрдая нарасць на дрэве, раслінны мікраарганізм, які выклікае брадзжэнне.

Грыгенча (Вераніка Г.) - дэрыват з суфіксальным фармантам *-ча* ад апелятыва *Грыген* з сямантыкай 'жонка названай асобы': *Грыген-ча*. Параўнаем: *Міхась* - *Міхасьча* (у Якуба Коласа "Новая зямля") (Гл. П. Сцяцко. Беларуская народнае словаўтварэнне, 1977, с. 176.). ФП: *Грыгорый*, *Грегор* - *Грыгор* - *Грыген* - *Грыгенча*.

Грынь (Сяргей Г.) - гутарковая форма, варыянт народнага імя ад праваслаўнага *Грыгорый*: *Грыгор* - *Грын* - *Грынь*. У помніках зафіксавана 18 разоў (М. Бірыла. Беларуская антрапанімія, 1966, с. 53).

Грынько (Мікола Г.) - народны варыянт ад афіцыйнага імя *Грыгорый*. Утварэнне з суфіксам *-ко*: *Грын-ко*.

Грынкевіч і **Грынкевіч** (Сцяпан Г., Георгі Г.) - форма бацькаймення з фармантам *-евіч* ад антрапоніма *Грын* і *Грын* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Грынк-евіч*, *Грынк-евіч*. ФП: *Грыгор* - *Грын* і *Грын* - *Грынко* - *Грынкевіч* і *Грынкевіч*.

Грынюк (Вольга Г.) - дэрыват з фармантам *-юк (-ук)* ад антрапоніма *Грын* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Грын* + *ук* = *Грынюк*.

Грышуніна (Наталія Г.) - форма прыналежнага прыметніка з фармантам *-іна* ад антрапоніма *Грышуня* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Грышун-іна*. ФП: *Грыгор* - *Грыша* - *Грышуня* - *Грышуніна*.

Грышчук (Ганна Г.) - дэрыват з суфіксам *-ук (-юк)* ад антрапоніма *Грышка* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Грышк-ук* = *Грышч-ук*. ФП: *Грыгор* - *Грышка* - *Грышчук*.

Грэбень (Ніна Г.) - сямантычны дэрыват ад апелятыва *грэбень*, які мае некалькі значэнняў: 1) пласцінка з зубамі для расчэсвання валасоў або для закланьня і аздаб-

лення жаночай прычоскі; 2) прыстасаванне, якое формай і прызначэннем нагадвае грэбень; 3) мясістая нарасць на галаве некаторых птушак; 4) (перан.) верхні край, вяршыня чаго-небудзь.

Губскі (Уладзімір Г.) - дэрыват з фармантам *-скі* ад тапоніма *Губа* з сямантыкай 'жыхар (народзінец) названай мясцовасці': *Губ-скі*.

Гудкова (Вольга Г.) - форма прыналежнага прыметніка з фармантам *-ова* ад антрапоніма *Гудок* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Гудк-ова*. Утваральнае слова - ад апелятыва *гудок* 'механічнае прыстасаванне для падачы сігналаў шляхам гудзення', 'сігнал', а таксама 'старажытны трохструнны музычны інструмент'.

Гуркоў (Сяргей Г.) - форма прыналежнага прыметніка з суфіксам *-оў* ад антрапоніма *Гурко* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Гурк-оў*. ФП: *Гурый* (імя) - *Гурко* - *Гуркоў*.

Гуцалік (Галіна Г.) - дэрыват з фармантам *-ік* ад антрапоніма *Гуцаль* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Гуцал-ік*. ФП: *гуц* ('абібок, гульгай') - *гуцаль* (*гуц-аль*) - *Гуцаль* - *Гуцалік* (Слоўнік белар. гаворак паўн.-зах. Беларусі і яе пагранічча. Том 1. 1979. С. 510).

Дабравольская (Наталія Д.) - адтапанімічны дэрыват з фармантам *-ская* ад уласнай назвы *Добрая Воля* і *Дабраволя* з сямантыкай 'жыхар (народзінец) названай мясцовасці': *Дабраволь-ская*.

Дабрадзей (Алесь Д.) - сямантычны дэрыват ад апелятыва *дабрэдзей* 'той, хто чыніць дабро, аказвае дапамогу, паслугу каму-небудзь; дабрачынец'. ФП: *добрая дзея* - *дабрэдзей* - *Дабрадзей*.

Дабратвор (Ілля Д.) - сямантычны дэрыват ад апелятыва *дабратвор* 'той, хто творыць дабро, дабрэдзей, дабрачынец'. ФП: *тварыць дабро* - *дабратвор* - *Дабратвор*.

Давыдзька (Святлана Д.) - дэрыват з фармантам *-ка* ад антрапоніма *Давыд* ці *Давыдзік* з сямантыкай 'жонка названай асобы' або 'нашчадак Давыда'. ФП: *Давыд* - *Давыдзік* - *Давыдзька*.

Даніловіч (Мікола Д., Мар'ян Д., Таццяна Д.) - форма бацькаймення з фармантам *-овіч* ад антрапоніма *Даніла* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Даніл-овіч*.

Дарафюк (Мікола Д.) - дэрыват з суфіксам *-юк* ад антрапоніма *Дарафей* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Дараф-юк*.

Даўгашэй (Галіна Д.) - сямантычны дэрыват ад апелятыва *даўгашэй* 'жывая істота з доўгай шыяй (звер, птушка, чалавек)'.

Дваранчук (Юрый Д.) - дэрыват з суфіксам *-чук* ад

антрапоніма *Дваранін* (*Дваранін*) з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Дваран-чук*. ФП: *дваранін* ('асоба, якая належыць да дваранскага саслоўя') - *дваранчук* ('сын з саслоўя дваране') - *Дваранчук*.

Дараішкоў (Іван Д.) - форма прыналежнага прыметніка з фармантам *-оў* ад антрапоніма *Дараішка* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Дараішк-оў*. ФП: *Дарафей* (імя) - *Дараіш* - *Дараішка* - *Дараішкоў*.

Дзедушкова (Алена Дз.) - форма прыналежнага прыметніка з фармантам *-ова* ад антрапоніма *Дзедушка* і сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Дзедушк-ова*. ФП: *дзед* - *дзедушка* - *Дзедушка* - *Дзедушкова*.

Дзямідовіч (Вольга Дз.) - форма бацькаймення з фармантам *-овіч* ад антрапоніма *Дзямід* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Дзямід-овіч* - *Дзямідовіч*. ФП: *Дзямід* (імя) - *Дзямідаў* (сын) - *Дзямідовіч*.

Дзенісевіч (Павел Дз.) - форма бацькаймення з фармантам *-евіч* ад антрапоніма *Дзясніс* і сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Дзясніс-евіч*. ФП: *Дзясніс* (імя) - *Дзенісевіч*.

Дзэрбянёва (Анжаліка Дз.) - форма прыналежнага прыметніка з фармантам *-ёва* ад антрапоніма *Дзэрбень* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Дзэрбан-ёва*. ФП: *дзэрбенець* ('сцёбань') - *дзэрбень* ('сцёбанне') - *Дзэрбень* (мянушка чалавека с частым карыстаннем словам *дзэрбень*) - *Дзэрбень* (прозвішча) - *Дзэрбянёва* ("Слоўнік белар. гаворак паўн.-зах. Беларусі і яе пагранічча". Т. 2, с. 45).

Дзержачова (Любоў Дз.) - форма прыналежнага прыметніка з фармантам *-ова* ад антрапоніма *Дзержач* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Дзержач-ова*. ФП: *дзержач* ('сцёрты венік' - "Вялікі слоўнік беларускай мовы" Ф. А. Піскунова (2012, с. 276) - *Дзержач* (мянушка, потым прозвішча) - *Дзержачова*.

Дзешчыц (Алена Дз.) - дэрыват з фармантам *-ыч (>ыц)* ад антрапоніма *Дзешка* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Дзешч(к)-ыч* - *Дзешчыц* (канцавое "ц" - вынік дысіміляцыі: *чч > чц*). ФП: *Деміян* - *Дешко* - *Дзяшко* - *Дзешчыч* - *Дзешчыц*.

Дзінгілеўскі (Віталі Дз.) - форма з прэстыжным фармантам *-ёўскі* ад антрапоніма *Дзінгіль* з сямантыкай 'нашчадак названай асобы': *Дзінгіль-ёўскі*. ФП: *дзянгіль* ('дзянгіль - травяністая меданосная расліна сямейства парасонавых; выкарыстоўваецца ў медыцыне') - *Дзянгіль* (мянушка, потым прозвішча) - *Дзінгілеўскі* і *Дзянгільёўскі*, *Дзінгілеўскі* (СБГПЗБП, с. 53.)

(Працяг у наступным нумары.)

Віншуем сяброў ТБМ, якія нарадзіліся ў чэрвені

Абужынская Ганна Аляксандраўна
Ажар Тацяна Мікалаеўна
Акудовіч Валянцін Васільевіч
Алешка Вячаслаў Часлававіч
Аляхновіч Леанід Адамавіч
Аляхновіч Ніна Паўлаўна
Анапрыенка Юры
Анашка Ганна
Анашка Яўген
Асмыковіч Міхась Мікалаевіч
Афанасьева Раіса Іванаўна
Баеў Дзмітры Уладзіміравіч
Бажок Юлія Анатолеўна
Базык Вольга
Балашоў Аляксей Анатолевіч
Барнюк Аляксей Сяргеевіч
Барцэвіч Іван Васільевіч
Барысава Сафія Міхайлаўна
Белавусова Валянціна Валянцінаўна
Бельская Ірына Казіміраўна
Біза Юльян Сцяпанавіч
Бурачонак Аляксандр Вячаслававіч
Бязмацерных Дар'я Аляксандраўна
Бязмен Васіль Канстанцінавіч
Бяласін Яўген Аляксандравіч
Вайтовіч Сяргей Уладзіміравіч
Валошчык Лідзія Рыгораўна
Вальнец Тацяна Сяргеёўна
Варонік Святлана Аркадзеўна
Васілевіч Наталля Мікалаеўна
Васілеўскі Пётр Пятровіч
Васільева Анастасія Вячаславаўна
Гайдук Ірына Эдуардаўна
Галіч Аляксей Эдуардавіч
Гашко Ірына Аляксееўна
Глушко Аляксей Віктаравіч
Грыгор'ева Ірына Людвігаўна
Грышко Людміла
Гудкова Дар'я Уладзіміраўна
Давыдчук Сяргук
Данільчык Зінаіда Пятроўна
Дзмідовіч Ганна
Дзічкоўская Настасся
Дзюсекаў Павел Аляксандравіч
Дробыш Вадзім Міхайлавіч
Дрожжына Ала
Дуброўскі Валер Леанідавіч
Лыскавец Ігар
Жалдака Васіль Станіслававіч
Жамойда Алена
Жарнасек Вітаўт
Ждановіч Тацяна Міхайлаўна
Жук Ігар Васільевіч
Жук Яўген Віктаравіч
Заблоккая Алена Аляксандраўна
Завадская Алена Аляксандраўна
Запаянская Вольга Васільевіч
Золаў Юры Георгіевіч
Іванюў Сяргей
Ігнатвіч Марыя Іосіфаўна
Ігнатвіч Яўген
Ільіна Анастасія Аляксандраўна
Ішуціна Тацяна Вікенцьеўна
Кавалеўская Наталля Леанідаўна
Кавалеўская Стэфанія Сяргеёўна
Кавалева Кацярына
Кальчугін Віктар
Канкоўская Святлана
Капціловіч Іван
Карашчанка Ігар Віктаравіч

Каўко Зміцер
Кашуба Мікалай Ануфрыевіч
Кісель Сяргей Леанідавіч
Кісляк Васіль Сяргеевіч
Кляпкоў Дзмітры
Кобрусеў Дзяніс Аляксандравіч
Комар Юры Мікалаевіч
Конік Юлія Андрэеўна
Косава Ганна Валер'еўна
Кочман Тарэса
Красоціна Тамара Іванаўна
Краўчук Зміцер
Краўчук Ірына
Крол Аляксандр Уладзіміравіч
Крываротаў Міхаіл Юр'евіч
Кудрашова Лілея
Кузікевіч Алена
Кукуць Алена Аляксандраўна
Кукуць Уладзімір Часлававіч
Куляшоў Дзмітры Віктаравіч
Куніцкая Ганна Уладзіміраўна
Курдо Павел Аляксандравіч
Курловіч Ганна Аляксандраўна
Кутас Святлана
Кухарчык Людміла
Лабаты Алег Анатолевіч
Ларын Іван Юр'евіч
Ласкутнікаў Павел Сяргеевіч
Лаўрыновіч Алесь Сяргеевіч
Лендзянкоў Ігар
Ляўковіч Анатоль Іосіфавіч
Магонаў Сяргей Аляксандравіч
Майсяёнак Андрэй Георгіевіч
Макарэвіч Іна
Макрыцкі Яраслаў Янавіч
Максімава Наталля
Малашчанка Аляксей Юр'евіч
Маневіч Аляксей
Манкевіч Тацяна Пятроўна
Маркевіч Мікалай Мікалаевіч
Мароз Кацярына Мікалаеўна
Мароз Уладзімір Вікенцьевіч
Марозава Людміла Уладзіміраўна
Мархотка Леанід Андрэевіч
Махлай Кастусь
Мацюшэнка Ніна Мікалаеўна
Машкала Іосіф
Мельнічук Сяргей
Міхайлоўская Данута Канстанцінаўна
Міхальчук Вераніка Пятроўна
Міхноўская Наталля Вячаславаўна
Мішчанкоў Уладзімір Аляксандравіч
Нішчык Алесь Уладзіміравіч
Носаў Андрэй
Няганаў Яўген Сяргеевіч
Палухін Уладзімір Мікалаевіч
Палянскі Андрэй Валер'евіч
Панкевіч Юлія Аляксандраўна
Парчынскі Яўген
Патапава Дзяіна Сяргеёўна
Паўловіч Анатоль
Петрашэвіч Яўген
Радзюк Валянціна
Радэнка Кацярына Уладзіміраўна
Рачэўскі Аляксандр
Юркевіч Сяргей Іванавіч
Хашылёва Тацяна Аляксандраўна
Праневіч Кацярына Генадзеўна
Пукель Алена Адамаўна
Рабчэня Тацяна Васільевіч

Разжалавец Іван
Разжалавец Сяргей
Разумава Галіна Уладзіміраўна
Рак Вольга Рыгораўна
Раманава Ганна Аляксееўна
Раманішка Вікторыя Уладзіленаўна
Раманчук Анатоль Анатолевіч
Ролік Міхаіл Міхайлавіч
Рудак Наста Юр'еўна
Русць Максім Часлававіч
Рэўтовіч Кірыла Васільевіч
Савіч Сяргук
Сакава Ніна Леанідаўна
Сакалова Ніна
Сакун Алена Васільевіч
Салоха Надзея
Самстыка Сяргей Алегавіч
Саўка Юстына
Свізуюн Вячаслаў
Свірко Наталля
Сігаеў Аляксей Уладзіміравіч
Сіліч Аляксандр Анатолевіч
Сільнова Ніна
Сіманаў Канстанцін Яўгенавіч
Сінкевіч Ірына Тадэвушаўна
Славуца Ніна
Спасюк Рыгор Віктаравіч
Станько Галіна
Старавойтава Надзея
Студзінская Інэса Анатолеўна
Сямашка Ала Уладзіміраўна
Сяменас Генадзь Мар'янавіч
Сянкевіч Святлана Анатолеўна
Сярова Зося
Таўген Людвіка
Трухан Л.
Трэцьяк Дзмітры Вітальевіч
Туловіч Ірына Уладзіміраўна
Урбан Аляксандр
Філічонак Ларыса
Фурс Юры Антонавіч
Хадзінскі Павел Сяргеевіч
Харужая Вера
Хвацік Іван Міхайлавіч
Хевук Ігар
Цімафеева Ядвіга В.
Цімошак Зінаіда Вячаславаўна
Ціханаў Аляксандр Валер'евіч
Ціхановіч Вольга Віктараўна
Чабатарэўскі Барыс Дзмітрыевіч
Чагаева Ірына Вільданаўна
Чавусаў Юры Віктаравіч
Чарановіч Ніна Мікалаеўна
Чаркасава Галіна Ільінічна
Шабетнік Алег Васільевіч
Шандроха Нона Эдмундаўна
Шарман Аліна
Шаўцоў Генадзь Уладзіміравіч
Шахлевіч Юлія Віктараўна
Шпілеўскі Вячаслаў Віктаравіч
Шубіна Дар'я Алегаўна
Шумская Ірына Антонаўна
Шчарбачэня Вячаслаў Сяргеевіч
Шыпіла Уладзімір Аляксандравіч
Юшкевіч Андрэй Андрэевіч
Якаўлеў Юры Генадзевіч
Якубовіч Ю.А.
Янукевіч Аляксей Антонавіч
Яскевіч Алесь Юр'евіч
Яшкіна Надзея Алегаўна

Collegium Civitas
www.civitas.edu.pl

Якасць на вышні!

- Еўрапейскі дыплом
- Патранат Польскай Акадэміі Навук
- Гарантыя няменнай аплата

tel: +48 22 656 71 89
admissions@collegium.edu.pl
Калегіум Сіцітас, Рэспубліка Польшча, г. Варшава

Ці будзе памяць сапраўднай без мовы?

У Глыбоцкай раённай газеце "Веснік Глыбоччыны" № 38 за 14-га траўня паведамляецца пра вечарыну ў 3-й Глыбоцкай школе. Аўтарка слухна кажа, што памяць захоўваюць "наіперы - гэта родныя Віталія Гарановіча, педагогі, якія працавалі над яго кіраўніцтвам, сябры, калегі-творцы, прыхільнікі яго таланту, моладзь, якая чытае на конкурсах яго вершы і спявае песні на яго тэксты. Усе яны ў першую суботу мая сабраліся ў зале СШ № 3 на вечарыну памяці Віталія Гарановіча, якая вось ужо два гады няма з намі. Мерапрыемства "Паэзія жыве ў душы май" падрыхтавала настаўніца Даната Сярозіна з дапамогай педагогаў трэцяй гарадской школы".

Гэта вельмі пахвальна. І ўсіх, хто беражэ роднае слова паэта-настаўніка ў роднай школе, горадзе, на роднай зямлі, Бог хваліць. Успаміны - ёсць жыццё. Але я пра што? Час жа бяжыць наперад. Хто потым будзе захоўваць памяць? Няўжо толькі дошка на школе, калі яе прыбіць да сцяны? Мовы ж няма. Прапанава пісьменніка Уладзіміра Сауліча - назваць 3-ю школу іменем Віталія Гарановіча - выглядае як здзек з гэтай самай памяці пра яго. Безумоўна, Уладзімір не збіраўся здзеквацца. Але так і хочацца ўсклікнуць: "Валодзя, тут не жартуй! Каб назваць, трэба спачатку вярнуць беларускасць школе, якую дырэктар-настаўнік-паэт некалі з такім выразным клопатам стварыў. Пра такую патрыятычную працу ты сам вельмі прыхільна пісаў у прадмове да кнігі Гарановіча "Беразвечча", будучы тады яшчэ сябрам СБП, а не СПБ. І пасля таго, як прагнали з беларускай школы яе мову родную, надаваць ёй (расейскай школе) імя беларускага паэта, чыю працу разбурылі, знішчылі, ці не парадокс?"

Аўтар называе Уладзіміра сябрам Віталія. Але сяброўства - гэта адказнасць і за слова... Я згодна, што ўсе прыхільнікі памяці стараліся выступаць на вечарыне - згадвалі, чыталі, спявалі... Але ці ёсць гэта - "пра-

цяг справы чалавека і грамадзяніна, настаўніка і паэта... які прыгвае жыць сярод нас".

Нешта не здалілася ў гэтым сказе, як і ў абароне 3-й беларускай школы. Сёння я нагадаю, што за яе беларускасць збіралі подпісы грамадзян Падсвілія, пісалі і мы (сябры Падсвіліскай суполкі ТБМ) Прэзідэнт, думаючы, што зверну ідзе ўся шкода. З адміністрацыі тады прыйшоў вялізны пакет з сургучамі. Але ў лісце было што? Паведамленне, што пісьмо наша адаслана на месца, каб, менавіта, тут, у раёне, патрыятычна разгледзелі важнае культурнае пытанне незалежнай Беларусі. Прэзідэнт жа не загадваў зліквідоўваць беларускасць школы ў Глыбокім. Дык вось дзе, выхадзіць, корань знішчэння? І нам з бліжэйшых органаў улады, нават, не адказалі. Бо не было чаго казаць. Не хацелася беларускай роднай школы. Я разумю, што сёння на вечарыне былі не ўплывоўцы, а калегі і вучні, і пабочныя... Ну, што там зробіць старшыня райарганізацыі РГА "Белая Русь" для абароны мовы? Яна тут слухала песні.

Вечарына прайшла. І жонка Віталія Рыгоравіча - Лілея Анатолеўна - дзячыла ўсіх прысутных, што не забылі паэта ў ягонай жа школе на другі год. Падумаць толькі... Безумоўна боль, смутак кіраваў жанчынай. І далікатнасць. Удумаўшыся, дык гэта ж паэта трэба дзячыць за творчасць - што даў, пакінуў такое мастацкае слова для працягу жыцця культурнай Бацькаўшчыны. Ён ужо свецрдзіўся для памяці. Без шылды. Самая найлепшая і непадманная ўдзячнасць - вяртанне беларускай школы. Сумеснымі намаганнямі, якраз калегаў, сяброў і кіраўніцтва асветы раёна (найперш) і вобласці, і вышэй... Тады ўжо можна назваць іменем... Тады, як ёсць беларуская школа - жыве мова. На ёй размаўляюць і чытаюць кнігі. І паэтары таксама. Менавіта гэта і ёсць жывая памяць, свярджэнне беражлівасці спадчыны.

Марыя Баравік,
сябра СБП.

Беражыце, людзі, памяць

Каб знайсці мне тую кулю,
Што ў апошні год вайны
Адшукала мяне ў лютым
На полі мінным уначы

Не схлушу - было б цікава
Патрымаць яе ў руках,
І для праўнікаў забава
Са здзіўленнем у вачах.

Я таго стралка не бачыў,
Бачыў ён мяне, ці не,
Але стрэліў і патрапіў,
На вайне, як на вайне.

Зняў бы я тады кашулю,
Паказаў бы, дзе ўвайшла
У плячо балюча куля,
Што мяне тады знайшла.

Сем прайшо дзесяцігоддзяў,
Тую кулю не знайсці.
Засталіся нас адзінкі
У цяперашнім жыцці.

І ўсё менне з гадамі,
Не спыніць няўмольны час.
Беражыце, людзі, памяць
Яна вам заменіць нас.

І калі, край Бог, прыдзецца
Бараніць Радзіму вам,
Пра нас памяць адгукнецца
І не кіне сам на сам

Вас у час выпрабавання,
Стане побач і тады
Абаронце Айчыну
Ад прыйшоўшае бяды.

Фелікс Шкірманкоў.

27 траўня Феліксу Шкірманкову споўнілася 88 гадоў. Віншуем і жадаем ветэрану: "Сто гадоў!"

Святочная імша для дзяцей - па-беларуску

Аднаўленне і ўмацаванне хрысціянскіх традыцый - радасная падзея ў жыцці ўсяго грамадства. Урачыстасць першай святой Камуні адбылася ў Менскім касцёле святых Сымона і Алены ў нядзелю 18 траўня. Да ўдзелу ў першай Еўхарыстыі прыйшлі 139 дзяцей разам з бацькамі, хрышчонымі, бабулямі і дзядулямі. Мілыя маладыя панны ў белых строях, упрыгожаныя ўплетенымі ў валасы кветкамі, стройныя падцягнутыя хлопчыкі запоўнілі пляц перад Чырвоным касцёлам. Яны трымалі ў руках свечкі, з якімі яны выйдуч на сустрэчу з Хрыстом. Таты віталі сваіх Сялінаў, Бажэнаў, Ядвігаў і Станіславаў.

"Дабраславіце тата і мама Далоньмі сваімі,

Каб Хрыста прынялі мы сёння, Славачы Божае імя", - з такімі словамі звярнуліся дзеткі да сваіх бацькоў.

Пробашч менскага Чырвонага касцёла Уладзіслаў Завальнюк пажадаў дзецям і бацькам, каб прыняўшы ў сэрца Езуса, яны мелі гарачую веру, любоў да Бога, да сваіх бацькоў і родных. Ксёндз Станіслаў пажадаў юнакам паглыбляць сваю веру таксама як школьныя веды з кожным навучальным годам, больш пазнаваць жыццё сваіх святых апякуноў, гісторыю і традыцыі Касцёла на Беларусі, удзельнічаць ў пілігрымках, летніках для моладзі і дабрачыннай працы.

"Цягам двух гадоў дзеці з 8-мі гадовага да 16-гадовага ўзросту праходзілі катэхізічныя заняткі паводле праграмы, зацверджанай Канфэрэнцыяй каталіцкіх біскупаў Беларусі, навучаліся асновам веры, удзельнічалі ў нядзельных і святочных набажэнствах", - распавяла дырэктар нядзельнай школы пры касцёле св. Сымона і Алены сп. Наталля Лаўрэнка.

Сваімі ўражаннямі падзялілася адна з матуль касцёльнай супольнасці пані Людміла. "У мяне тры сыны: Дзяніс, Максім і Арцём, і я імкнуся выхаваць іх у веры. Пра гэта я сказала свайму мужу, праваслаўнаму паводле хросту, паступова далучыла яго да ўдзелу ў жыцці касцёла, і ён мяне падтрымаў.

У маім дзяцінстве нам было складана вызнаваць веру, хоць мы і добра вучыліся, але за свянцоную вербачку маглі

знізіць адзнаку па паводзінах у школе. Каб прыняць першую святую Камунію мне давялося паехаць з бацькамі ў Польшчу. Там мая цёця за два тыдні старалася агарнуць мяне любоўю і клопатам, каб я адчула як мага найбольш ўздзеянне святога духа на сям'ю, ўвабраць добрыя звычкі і спрыянне сэрца. Такія ж пачуцці я імкнуся перадаць маім сынам, хачу, каб яны былі выхаваны паводле Божых заветаў. Старэйшы сын Дзяніс наведвае нядзель-

ную школу, у звычайнай школе яго не ўсе разумеюць, але ён цярдліва стараецца глумачыць сябрам набожнасць пастанца згодна з хрысціянскімі поглядамі. Гэта не заўсёды дасцця проста.

Мы ўдзячныя святарам і катэхетам, якія праводзілі заняткі з дзеткамі, рыхтавалі іх да споведзі, цярдліва і ўважліва з імі займаліся. Няхай добры Божа дабраславіць нашых святароў, і Маці Божая трымае іх у сваёй апецы, а мы як бацькі будзем прыкладаць далейшыя намаганні ў выхаванні нашых дзяцей". Да святых былі падрыхтаваны падарункі, кветкі і пірагі. Сэрцайкі з імёнамі былі аб'яднання ў адно вялікае сэрца. Урачыстасць асвячалася роднай беларускай мовай.

Пробашч касцёла распавёў пра канфэрэнцыю, якая адбылася 15 траўня ў Менску з удзелам святароў з Вагькана, аб падрыхтоўцы да беатыфікацыі фундатара касцёла Эдварда Вайніловіча.

Эла Дзвінская,
Фота аўтара.

У Глыбокім усталявалі помнік Мюнхаўзэну

Магіла з прозвішчам вядомага літаратурнага героя Мюнхаўзэна ёсць на могілках Копцеўка ў Глыбокім. Распукаў яе вядомы глыбоцкі краязнавец і журналіст Уладзімір Скрабатун.

А на помніку, які паставілі ў скверы, што па вуліцы Горкага, напісана: "Таму самую Мюнхаўзэну", паведамляюць westki.info.

Глыбоцкі Мюнхаўзэн памёр 31 сакавіка 1878 года ў адзін дзень са сваёй жонкай і, хто ён быў у рэальнасці, ніхто ўжо не ведае. Але прыгожую легенду, што ў Глыбокім пахаваны вядомы персанаж, узялі на ўзбраенне мясцовыя ўлады, у выніку чаго і паўстаў гэты помнік.

Еўрарадыё.

Беларуская мова
ТБМ
наша будучыня

Ахвяраванні на ТБМ

1. Пухоўская Юлія - 50000 р., г. Менск
2. Данілюк Віктар - 50000 р., г. Менск
3. Лагуціна Марына - 50000 р., г. Менск
4. Рогач Пётр - 20000 р., г. Менск
5. Давыдоўскі Ігар - 100000 р., г. Менск
6. Мануленка Уладзімір - 60000 р., г. Менск
7. Прылішч Ірына - 50000 р., г. Менск
8. Маслоў Віктар - 40000 р., г. Менск
9. Ляўшун Дзяніс - 195000 р., г. Менск
10. Несцераў Віктар - 100000 р., г. Менск
11. Усціновіч Уладзімір - 100000 р., г. Мінск
12. Давідовіч П.В. - 50000 р., г. Берасце
13. Шынкovic С.А. - 60000 р., г. Орша
14. Залькоў Сяргей - 200000 р., г. Гародня
15. Астравецкі А.А. - 50000 р., г. Берасце
16. Бабраўнічы Мікола - 100000 р., г. Менск
17. Фурс Антон - 100000 р., г. Паставы
18. Краўчанка Анатоль - 200000 р., г. Менск

19. Кісель Я.І. - 35000 р., г. Гомель
20. Міцкевіч Андрэй - 5 000 0000 р., г. Менск

Ахвяраванні сяброў суполкі № 1 Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны мікрараёна "Зялёны Луг - 7"

1. Бандарчык Уладзімір - 100000 р., г. Менск
2. Варанцоў Міхаіл - 100000 р., г. Менск
3. Вашкевіч Ігар - 100000 р., г. Менск
4. Камлюк Алесь - 100000 р., г. Менск
5. Мартынаў Мікола - 5000 р., г. Менск
6. Цярхоін Уладзімір - 100000 р., г. Менск
7. Вініцкая Кацярына - 20 дол. ЗША.
8. Кацярыніч Ян - 10 дол. ЗША

Дзейнасць ГА "ТБМ імя Францішка Скарыны" па наданні роднай мове рэальнага статусу дзяржаўнай вымагае вялікіх выдаткаў. Падтрымка ТБМ - справа гонару кожнага грамадзяніна краіны.

Просім Вашы ахвяраванні дасылаць на адрас, вул. Румянцава, 13, г. Мінск, 220034, альбо пералічыць на разліковы рахунак ТБМ №3015741233011 у Аддзяленні № 539 ААТ "Белінвестбанка" код 739 (УНП 100129705) праз любое аддзяленне ашчаднага Беларускага

Паведамленне		Грамадскае аб'яднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" УНП 100129705	
		Аддзяленне № 539 ААТ "Белінвестбанк"	
Рахунак атрымальніка		3015741233011	Асабовы рахунак
		739	
(проевітант, імк, імя па-беларуску, адрас)			
Від плацяжы		Дата	Сума
Амартызацыйні	на дзейнасць		
ТБМ			
Касір		Пеня	
		Разам	
Плательшчык			
		Грамадскае аб'яднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" УНП 100129705	
		Аддзяленне № 539 ААТ "Белінвестбанк"	
Рахунак атрымальніка		3015741233011	Асабовы рахунак
		739	
(проевітант, імк, імя па-беларуску, адрас)			
Від плацяжы		Дата	Сума
Амартызацыйні	на дзейнасць		
ТБМ			
Квитанцыя		Пеня	
Касір		Разам	
		М.П.	
		Плательшчык	

Іван Лепешаў,
доктар філалагічных навук

ФАКТЫ - РЭЧ УПАРТАЯ: НЕКАТОРЫЯ ЎДАКЛАДНЕННІ

Дзень Перамогі, здаецца, нідзе, апрэча Беларусі і Расіі, не святкуюць. Не святкавалі яго і пры Сталіне, бо "кремлёўскі горец, душегуб і мужикоборец" добра разумеў, што гэтага перамога, няйначай, пірава. Прасторы ад Буга да Волгі і ад Волгі да Берліна закідалі трупамі савецкіх байцоў і камандзіраў. Як сёння афіцыйна засведчана, дэмаграфічныя страты Германіі за перыяд 1939 - 1945 гг. складаюць да 6 млн, а страты Савецкага Саюза за 1941 - 1945 гг. ацэньваюцца ў 27 млн чалавек. Дарэчы, пры Сталіне называлася іншая лічба стратаў: каля 7 млн у Савецкім Саюзе (маўляў, гэтак жа, як і ў Германіі), пасля (пры Хрушчове) - каля 20 млн, затым (пры Гарбачове) - каля 25 млн.

Адзначаць Дзень Перамогі як усенароднае свята (з вайсковымі парадом і дэманстрацыяй) пачалі толькі пры Брэжневе (а сам ён ад палкоўніка "даслужыўся" да Маршала Савецкага Саюза з чатырма зоркамі Героя).

У "Беларускай Савецкай Энцыклапедыі" (т. 3, 1971, с. 242), як і ў іншых савецкіх энцыклапедыях пазнейшага часу, сцвярджаецца, што 22.06.1941 г. фашысцкая Германія пачала вайну супраць СССР, маючы вялізную колькасцю перавагу над савецкімі войскамі: "на асабовым складзе ў 1,8 раза, на цяжкіх і сярэдніх танках у 1,5 раза, на самалётах новых тыпаў у 3,2 раза, гарматах і мінамётах у 1,25 раза". І сёння ў сродках масавай інфармацыі паўтараюцца такія ж ці амаль такія лічбы аб "п'яці разам большых сілах супрацьніка".

З другога боку, у многіх іншых сучасных працах бачым звесткі супрацьлеглага характару. Так, у навучальным дапаможніку для студэнтаў ВУНУ "Вялікая Айчынная вайна савецкага народа" (Мінск: БДУ, 2004) на с. 27 даецца табліца "Узброеныя сілы найбуйнейшых дзяржаў і Польшчы чыстымі годамі 1939 г."; паказана, што ў СССР танкаў было 21 110, самалётаў - 11 167, а ў Германіі - 3 419 танкаў і 4 288 самалётаў. Яшчэ ў адной табліцы (с. 93) пададзены звесткі на 22 чэрвеня 1941 г. - суадносіны ўзброеных сіл Заходняй Асобай ваеннай акругі і нямецкай групы армій "Цэнтр": савецкіх танкаў - 2502, нямецкіх - 1177; савецкіх баявых самалётаў - 1909, нямецкіх - 1468.

Нядаўна ў Маскве, у выдавецтве АСТ, у серыі "Будучым камандзірам", выйшла багатая ілюстраваная каляровымі здымкамі кніга "Танкі і бронетэхніка: велічэйшыя бітвы, самыя вядомыя камандыры" (М., 2013). Тут на с. 72 чытаем: "На момант нападу Германіі Чырвоная армія мела прыкладна 22 000 танкаў - гэта больш, чым ва ўсіх ас-

татніх арміях свету разам узятых! Толькі ў прыгранічных акругах налічвалася звыш 14000 танкаў. Супраць іх германскае камандаванне выставіла 4500 танкаў і самаходных артылерыйскіх устаноў. Адных Т-34 (а гэты савецкі танк называлі каралём палёў Другой сусветнай вайны) у прыгранічных акругах было 967 - амаль столькі ж, колькі ў немцаў Pz III і Pz IV. Плюс было яшчэ 350 танкаў KV. Самалётаў было ля граніцы да 9000. Увогуле, ваяваць было чым".

У гэтай жа кнізе (с. 73) далей: "Калі кажучы пра негатыўнае Чырвонай арміі да абарончых баёў, маюць на ўвазе асноўны яе прынцып: ваяваць малой крывёю, большай колькасцю, на чужой тэрыторыі. Якія ж загады атрымліваюць з першых дзён вайны савецкіх дывізіі? Закапацца ў зямлю, выставіць супрацьтанкавыя загароды, мінныя палі, калючы дрот і стойка трымаць абарону? Не. Атакаваць і контратакаваць, акружыць і знішчыць. Гіганцкія масы савецкай пяхоты і тэхнікі кідаліся ў кровапралітныя сутрэчкі баі... і знішчаліся".

Так, на другі дзень вайны ў заходніх прыгранічных землях Украіны распачаў танкавую атаку 6-ы мехкорпус генерала Болдзіна (больш за 1000 танкаў). Але хутка нямецкай авіяцыяй і супрацьтанкавымі гарматамі ўсе яны былі знішчаны або захоплены, бо гэтая танкавая атака не мела належнай падтрымкі з боку артылерыі і пяхоты (яны адсталі), з боку авіяцыі (значная частка савецкіх самалётаў была знішчана немцамі на зусім блізкіх ад граніцы аэрадромах). Нягледзячы на такі разгром, 25 чэрвеня аж пяць савецкіх мехкорпусоў (каля 3000 танкаў) у раёне гарадоў Дубна, Луцк, Броды пачалі наносіць флангавыя ўдары па праціўніку, але, як адзначаецца ў памянёнай кнізе "Танкі...", "за пару дзён вайны пры адсутнасці авіяцыйнай падтрымкі савецкія мехкорпусы страцілі да паловы танкаў толькі на маршы".

Аналагічныя бессэнсоўныя танкавыя атакі рабіліся і на другіх участках фронту (трохі ніжэй прывядзем яшчэ адзін прыклад).

Савецкія войскі Заходняй акругі ўжо ў першы дзень вайны страцілі каля паловы сваіх самалётаў і пераважна на прыгранічных аэрадромах. Пяхота, танкі, гарматы засталіся без паветранага прыкрыцця. Да канца чацвёртага дня вайны, як зафіксавана ў 18-томнай "Беларускай Энцыклапедыі" (т. 4, с. 370), немцамі было знішчана ці захоплена каля 90% нарыхтаванага ў даваенны час паліва, боепрыпасаў, харчавання і інш. Усе тры арміі Заходняга фронту "да 26

чэрвеня апынуліся ў "катле" паміж Беластокам і Мінскам". А ўжо 15 ліпеня нямецкія танкі ўварваліся ў Смаленск і замкнулі яшчэ адзін "кацёл", у якім аказаліся тры свежыя савецкія арміі ўжо з Другога стратэгічнага эшалона, што біліся за Віцебск. А за некалькі дзён да гэтага, 6 ліпеня, два савецкія мехкорпусы (каля 1400 танкаў) нанеслі ў кірунку горада Лепеля контрудар - у стык гітлераўскіх танкавых груп Гога і Гудэрыяна. Вынікі ж гэтага наступлення нікчэмныя: могільнік падбітых савецкіх танкаў.

Прачытаем адрывкі з кнігі "Танкі..." (с. 73, 75): Чырвоная армія "ў першыя ж тыдні вайны страціла 850000 чалавек забітымі і раненымі, адзін мільён палоннымі... Усе мехкорпусы былі разгромлены. К канцу 1941 года практычна ўсе танкі страчаны".

Яшчэ адзін адрывак з гэтай кнігі (с. 81): "Кіеўская парва 1941 года - страшэннае паражэнне Чырвонай арміі, найбуйнейшая бітва на акружэнне. Уператыўнай зводцы вермахта за 27 верасня 1941 г. паведамлялася пра захоп 665000 палонных, 884 танкаў і 3718 гармат. Гэта адзіны выпадак за ўсю вайну, калі загінуў цэлы фронт разам са сваім камандаваннем".

Чым жа тлумачыцца летняя-восенняя катастрофа Чырвонай арміі? Часткова некаторыя з гэтых прычын пералічваюцца толькі ў 2-м томе "Энцыклапедыі гісторыі Беларусі" (1994, с. 424): некампетэнтная самаўпэўненасць вышэйшага эшалона партыйнага і дзяржаўнага апарату ў цэнтры і на месцах, нізкі прафесіяналізм стратэгічнага кіраўніцтва, бескантрольнасць дзеянняў залігата крывёй рэпрэсіўнага апарату ва ўсіх яго эшалонах. Тут жа сказана і пра тое, што за тры гады да пачатку вайны Чырвоная армія фактычна была пазбаўлена таленавітага камандавання, узброеныя сілы былі інтэлектуальна абясцроўлены, афіцэрскі корпус быў маральна задушаны масавымі рэпрэсіямі. Але і ў гэтай энцыклапедыі нічога не гаворыцца пра адну з галоўных прычын: Чырвоная армія ў перадавае гады рыхтавалася не да абароны, а толькі да наступлення, да вызвольнага паходу ў Еўропу.

Парламенцкая асамблея АБСЕ ў рэзалюцыі ад 3.07.2009 года слухна прызнала віноўнікамі Другой сусветнай вайны сталінізм і нацызм. Гэта перыяд, калі, кажучы словамі Васіля Быкава, "адзін злачынны рэжым сханіўся ў смаротнай бойцы з другім не менш злачынным рэжымам". А да таго як сутыкнуцца лоб у лоб, яны падзялілі Еўропу "па сферах інтарэсаў": Гітлер падмяў пад сябе амаль

усе заходнееўрапейскія краіны, а Сталін "далучыў" да Савецкага Саюза ўсходнюю палову Польшчы, частку Фінляндыі, Эстонію, Латвію, Літву, Бесарабію.

За апошнія дзесяцігоддзі ў расійскай і замежнай гістарыяграфіі з'явілася мноства грунтоўных публікацый, у якіх неабвержна даказваецца, што кіраўніцтва СССР мела намер летам 1941 года пачаць "Вялікі вызвольны паход у Еўропу". Пра гэта сведчыць і тая памянёная вышэй вялізная колькасць танкаў, самалётаў, гармат, механізаваных ды авіядэсантных карпусоў і г.д. Вось яшчэ некаторыя факты.

І. Адмірал Н.Г. Кузняцоў (ён жа член ЦК, член Стаўкі Галоўнага камандавання) у мемуарах "Накануне" (М.: Воениздат, 1966) пісаў: "Сталін веў падрыхтоўку да вайны - падрыхтоўку шырокую і рознабаковую, - зыходзячы з намечаных ім самім тэрмінаў. Гітлер парушыў гэтыя разлікі". Генерал-лейтэнант М.Ф. Лукін у "Военно-историческом журнале" (ВИЖ) (1979, № 7, с.43) піша: "Мы збіраліся ваяваць на тэрыторыі праціўніка". На гэтай жа старонцы ёсць і пацвярджэнне Маршала Савецкага Саюза А.М. Васілеўскага: у словах Лукіна "многа суровай працы". Яшчэ да пачатку вайны быў створаны Другі стратэгічны эшалон (ужо ўпамінаўся пры апісанні Лепельскага контрудару), прызначаны для развіцця наступальных дзеянняў Першага стратэгічнага эшалона. Але, як адзначалася ў часопісе "ВИЖ" (1971, № 10, с. 13), "гэтыя рэзервы мы вымушаны былі выкарыстоўваць не для наступлення ў адпаведнасці з планам, а для абароны". Напярэдадні вайны, "21 чэрвеня Палітбюро ЦК ВКП(б) усклала на начальніка Генеральнага штаба генерала арміі Г.К. Жукава агульнае кіраўніцтва Паўднёва-Заходнім і Паўднёвым франтамі" (ВИЖ, 1981, № 9, с. 11).

2. Паколькі "Гітлер парушыў разлікі" Сталіна і Чырвонай арміі прыйшлося ваяваць не на чужой, а на сваёй тэрыторыі, у савецкіх камандзіраў не было ваенных тапаграфічных картаў, а без іх у ваенных абставінах - як без рук. 16 ліпеня ў смаленскім "катле", пад горадам Лёзна, трапіў у палон старшы лейтэнант Джугашвілі Якаў Іосіфавіч (сын Сталіна) і на допыце сказаў: "Карты падвалі Чырвоную армію, бо вайна насуперак спадзяванням, разыгралася на ўсходзе ад граніцы" (паказанні палоннага апублікаваны ў часопісе "Отечественная история", 1993, № 4, с. 26). Картаў прыгранічных абласцей не было, але былі цэлыя вагоны з картамі Усходняй Прусіі, Польшчы, Баварыі, Румыніі і г.д. Многія савецкія камандзіры

напярэдадні вайны атрымалі "Краткий русско-немецкий разговорник" (з такой, напрыклад, назвай аднаго з раздзелаў: "Ориентировка нашего парашютиста"). У другіх прыгранічных раёнах даваўся "Русско-румынский разговорник".

3. Цяжка даць які-небудзь іншы апраўдальны адказ, апрэча адзіна мажлівага, на такія, да прыкладу, пытанні:

Чаму савецкія аэрадромы былі размешчаны зусім блізка ад граніцы?

Чаму са штаба 22-й танкавай дывізіі ў Бярэсі можна было бачыць у бінокль "нямецкіх салдат на супрацьлеглым беразе Заходняга Буга" (Кочетков Д.И. С закрытымі люкамі. - М.: Воениздат, 1962, с.8)?

Чаму штаб 125-й стралковай дывізіі знаходзіўся так блізка ад граніцы, што "першыя ж нямецкі снарад у яго трыніў" (На Северно-Западном фронте. - М.: Наука, 1969, с. 174)?

4. А як растлумачыць, скажам, такі факт? Вядомы савецкі паэт-песеннік В.І. Лебедеў-Кумач у мемуарах прыгадвае, як Сталін яшчэ ў лютым 1941 года даў яму заданне напісаць песню "Священная война" ("Вставай, страна огромная/ Вставай на смертный бой / С фашистской силой темною. / С проклятою ордой"). І на другі ці трэці дзень пасля таго, як 22 чэрвеня пачалася вайна, песня ўжо гучала па радыё.

Савецкая тэрыторыя, захопленая гітлераўцамі цягам першых чатырох ваенных месяцаў, пасля адваёўвалася Чырвонай арміяй доўгія тры гады. І сёння ў друку паўтараюцца міфічныя сцвярджэнні, быццам перамогу над фашысцкай Германіяй забяспечыў падзвіг савецкага народа, яго гераізм і адданасць сацыялістычнай Радзіме. У энцыклапедыях толькі мімаходам узгадваюць пра ваенную дапамогу саюзнікаў - амерыканцаў і англічан: маўляў, доля заходніх паставак складае ўсяго толькі каля чатырох працэнтаў ад выдаткаў Савецкага Саюза ў ваенныя гады. А між тым у кнізе А. Уткіна "Вторая мировая война" (М., 2003) прыводзяцца такія словы Сталіна ў размове з Рузвельтам: "Злучаныя Штаты можна назваць краінай машыны. Не маючы гэтых машын праз сістэму ленд-лізу, мы праігралі б гэтую вайну".

Першыя ленд-лізуўскія пастаўкі прыбылі ў Савецкі Саюз ў лістападзе 1941 года, і амерыканскія танкі і самалёты ўжо прымалі самы непасрэдны ўдзел у снежаньскім контрнаступленні пад Масквой. Удзельнічалі і англійскія танкі (іх пастаўку ў СССР аплалівалі ЗША). Калі б не было гэтай саюзніцкай дапамогі танкамі,

самалётамі, артылерыяй, снарадамі, не вядома, што стала б з асаджанай Масквой і далейшым ходам вайны.

Звышшкаштоўная матэрыяльная дапамога саюзнікаў выратавала Савецкі Саюз у самы крытычны перыяд вайны - з восні 1941 па лета 1943 года.

У апошнія дзесяцігоддзі на старонках газеты "Аргументы і факты", а таксама кнігі В. Шункова "Оружие Красной армии" (М., 1999) даюцца сапраўдныя колькасныя паказчыкі асобных відаў узбраення, завезеных з-за акіяна. Так, за ваенныя гады савецкая прамысловасць выпусціла 97700 танкаў і самаходных устаноў. А яшчэ Чырвоная армія атрымала ленд-лізуўскія 19734 танкі і самаходкі. А гэта ўжо не чатыры памянёныя працэнты, а дваццаць пяць!

Яшчэ лічбы ленд-лізуўскіх паставак: 18700 самалётаў, 9600 гармат, 131000 кулямётаў. Ад саюзнікаў атрымалі пораху ў 3 разы, тэлефоннага провада ў 15 разоў, а паравозаў у 22 разы больш, чым было зроблена ў Савецкім Саюзе за гады вайны. 459000 аўтамашын далі саюзнікі. Гэта ў два разы больш, чым выпусцілі савецкія аўтамашыны за чатыры гады вайны.

А колькі было завезена ў Саюз прадуктаў харчавання! Як адзначана ў "Аргументах і фактах" (1998, № 19), савецкія гісторыкі звычайна называлі гэтыя харчы "у тонах, хоць ведалі, што ў СССР узвіліся перш-наперш кансерваваныя і абязводжаныя прадукты. Аднак разлікі каларыйнасці - нават без уліку прадуктовага спірту! - паказваюць, што атрыманых па ленд-лізу прадуктаў харчавання было дастаткова для таго, каб кармаць Чырвоную армію на працягу ўсёй вайны". І яшчэ: "Па асобных відах вайсковага рыштунку СССР на 80-100% залежаў ад саюзнікаў".

Не лішнім будзе прывесці тут і такія апублікаваныя ў расійскім друку сцвярджэнні амерыканскіх, англійскіх і іншых гісторыкаў: "Без амерыканскіх паставак прадуктаў харчавання СССР праіграў бы вайну; таму што яго насельніцтва памерла б ад голаду, а савецкая армія не магла б ваяваць"; "Без амерыканскіх аўтамашын і чыгуначнага абсталявання быў бы немагчымым шэраг значных савецкіх перамогаў 1943 і 1944 гадоў".

Вось такія далёка не святочныя і не перамоганосныя думкі не выходзяць з галавы, калі чуюш пра Дзень Перамогі, гераізм, патрыятызм, лінію Сталіна і іншыя міфічныя, ілжывыя, далёкія ад ісціны рэчы.

У здаровым целе выхоўваць шчырую душу

У выдавецтве "Кнігазбор" выйшла кніга пра беларускіх медыкаў. У калектыўны зборнік увайшлі гутаркі з лепшымі дактарамі Беларусі, нарысы пра тых, хто паслужыў развіццю медыцынскай навукі, тэхнічнаму ўдасканаленню лекарскай базы, увядзенню новых малатраўматычных формаў аперацый для дзяцей, развіццю айчыннай хірургіі, рэанімацый, отала-рынгалогіі і іншых галін медыцыны.

Сярод герояў кнігі і твая дактары, хто спрычыніўся да ўвядзення ва ўжытак беларускай мовы ў лекарскім асяроддзі і ў выкладанні студэнтам, хто стварыў падручнікі на роднай мове па складаных дысцыплінах. За 23 гады незалежнасці Беларускай дзяржавы выкладчыкі і студэнты БДМУ парупіліся аб стварэнні слоўнікаў медыцынскай тэрміналогіі, аб фармаванні студэнцкіх груп з выкладаннем на-беларуску.

Медыкі адчуваюць сваю непарыўную сувязь з гісторыяй Радзімы, роднай мовай, культурай і літаратурай. Назву кнізе далі радкі з верша выдатнага лекара і цудоўнага паэта Фелікса Баторына (Хаймовіча) "Дабру вечно перамагаць!" Прапануем вашай увазе гутаркі з героямі кнігі. Прэзентацыя кнігі адбудзецца напярэдадні Дня медыцынскага работніка, 12 чэрвеня.

Прафесар Аляксандр Аляксандравіч Арцішэўскі - адзін з высокіх аўтарытэтаў у медыцынскай навукі. Інтэлігентны, шляхетны, вытрыманы, ён ўвасабляе лепшыя рысы беларускага медыка. Аляксандр Аляксандравіч выкладае гісталагію студэнтам БДМУ. Лёс адарыў яго мноствам сустрэч з асобамі, аб якіх ён з цеплынёй узгадвае у вершах.

- Раскажыце, калі ласка, пра Ваш лекарскі лёс? Адкуль Вы самі родом?

- Нарadzіўся я ў Горках у 1933 годзе. Продакі па мамінай лініі - Забэлы - паходзілі з Глузчыны, з зажыгачных земляробаў. Арцішэўскія былі шляхта, служылі кароне польскай, радня пацярпела і згубіла маёмасць пры падзеле Рэчы Паспалітай. Брат узяў наш радавод, які на паперы склаў 6 метраў даўжынёй.

Мне хацелася б больш распавесці пра маю жонку Нэлі Іванаўну, тэралеўта. Яна кансультавае хворых у 11-тым клінічным шпіталі, працуе са студэнтамі, прафесар кафедры ўнутраных захворванняў №1. Яна нарадзілася ў Гомелі ў 1934 годзе. Яе бацькам быў вядомы прафесар, клініцыст, лекар Іван Мацвеевіч Старавойтаў.

Не глядзячы на хранічнае захворванне, Нэлі Іванаўна кожную раніцу ідзе ў клініку і даглядае пацыентаў. "У мяне ёсць такая патрэба, гэта мая прафесія, тут я глыбей і шырэй усведамляю поле сваёй дзейнасці", - лічыць яна.

- У Вас медыцынская сям'я?

- Так. Мы пазнаёміліся з жонкай ў 1952 годзе і вучыліся з ёй у адной групе на лячэбным факультэце Менскага медыцынскага інстытута. Раней я скончыў медыцынскае вучылішча і працаваў медбратам у 3-цім клінічным шпіталі, кафедра тэрапіі лічыла мяне сваім. Мая жонка Нэлі скончыла музычную дзесяцігодку з медалём і 2 курсы Кансерваторыі. Мы ўжо прыгледзеліся адзін да аднаго.

Бацька Нэлі Іванаўны быў акушэрам-гінеколагам. У 30-тыя гады ён скончыў аспірантуру. Да вайны ён быў накіраваны ў Лоеў узнімаць раён.

У высковай бальніцы хутка заўважылі, што ён добра ўмее рабіць аперацыі, дасведчаны спецыяліст. Яму даручылі будаваць новую бальніцу, прызначылі галоўным лекарам раёна. Чатыры гады ён узнімаў шпіталь.

Грымнула фінская вайна. Год ён адстаяў хірургам на вайне. Затым быў прызначаны намеснікам галоўнага лекара 1-ай менскай клінікі, запрошаны на кафедру на навуковую працу.

І зноў вайна. Гарыць Менск, бамбёжкі, стрэлы. Івану Мацвеевічу даручаны стварыць франтавы шпіталь. У першыя дні ён атрымлівае раненне ў галаву, асколкі трапляюць у мозг. Параненага доктара вязуць на Усход, у Смаленск, дакументы ў дарозе губляюцца. Толькі праз два тыдні ён прыходзіць да сябе, а ўжо да горада набліжаюцца немцы, жыхары пакідаюць населены пункт.

Без дакументаў, з перабінтаванай галавой ён ідзе на станцыю. Даехаў да Пензы, пайшоў у абласную бальніцу. Нехта думае: мабыць, шпіён, без дакументаў, у бінтах. Але на шчасце, тут яго сустракае былы наркам Беларусі, у Пензе ён выковае працу намесніка

старшыні здраўддзела, і пазнае. Яны абдымаюць адзін аднаго. Калега пацвярджае яго дадзеныя і досвед, узнаўляе дакументы. Івана Мацвеевіча адпраўляюць у Кіргізію.

Потым яго пасылаюць на фронт начальнікам хірургічнага аддзялення палявога шпітала. Бывала, што ён губляў прытомнасць ад сударгаў. Асколкі ёсць асколкі. Але ў тыл яго не хацелі адпусіць, самі падлецаць і далей! Да канца вайны ён быў са шпіталем. Там яго знайшла сям'я ў 1944 годзе і да яго далучылася на Украінскім фронце.

Пасля вайны Івана Мацвеевіча Старавойтава прызначылі ў Менску загадчыкам Горздраўддзела. Ён абараніў адну і другую дысертацыю, атрымаў інваліднасць першай групы. Такі быў светлы, сціплы чалавек, працаваў у 1-ай клініцы, пражыў да 99 гадоў, ніколі не паліў. Гадоў пятнаццаць ён загадваў кафедрай

акушэрства. Мне хочацца прывясціць яму асобны нарыс.

- Вы шукалі самастойны шлях у прафесіі?

- Пасля вучобы ў медыцынскім інстытуте мяне накіравалі ўзначаліць кадры Менскага аблздраўддзела. А я імкнуўся ў клініку. З раніцы спяшаўся ў клініку, у дзень - у аблвыканкам, ўначы дзяжурыў на хуткай дапамозе. Потым я знайшоў сябе месца лор-лекара, шчыраваў 2 гады. Затым падаў заяву ў аспірантуру. Мне давалася пайсці на кафедру гісталагіі. Закончыўшы аспірантуру, я абараніў дысертацыю, потым другую. Працаваў на кафедры гісталагіі, цыталогіі і эмбрыялогіі да 2009 года, чытаў шмат лекцый студэнтам. Мы вывелі кафедру на вельмі высокі ўзровень у Саюзе.

У нас з Нэлі Іванаўнай двое дзяцей. Сын Сяргей Аляксандравіч скончыў політэхнічны інстытут, яго жонка - тэрапеўт. Дачка Марына Аляк-

сандаўна скончыла медыцынскі інстытут. Яна - дацэнт кафедры тэрапіі, намеснік дэкана факультэта, зяць загадвае аддзяленнем ў 9-тым клінічным шпіталі, хворыя яго вельмі цэняць. Унучка Анастасія скончыла нядаўна медуніверсітэт, зараз яна - інтэрн, у зімовы перыяд яе накіравалі на эпідэмію грыпу.

Яна хоча быць акушэрам, жадае працягнуць традыцыю прадзеда. Выдатна валодае ангельскай і італьянскай мовамі.

- Вы - аўтар шэрагу кніг. Сярод іх ёсць падручнік па гісталагіі на роднай мове, Вы выкладалі на-беларуску. Вы былі ўзнагароджаны ганаровай прэміяй імя акадэміка Вацлава Ластоўскага для беларускамоўных выкладчыкаў вышэйшых навуковых устаноў Беларусі.

- Мова - адзін з такіх фактараў, які аб'ядноўвае людзей, мацуе дзяржаву. Ёсць патрэба ў тым, каб медыцына абпяралася на нацыянальны грунт, культуру і мову. Медыцынскай тэрміналогіі ў нас дастаткова, каб ужываць яе ў паўсядзённай практыцы лекараў і ў выкладанні студэнтам. Гэта не з'яўляецца для нас праблемай. Яшчэ ў 20-тых гадах Інбелкульт выдаў 3 слоўнікі медыцынскай тэрміналогіі.

Раней я выкладаў студэнтам лячэбнага факультэта па-беларуску. Па ініцыятыве студэнтаў былі сфармаваны групы з тых, хто хоча вучыцца на роднай мове. У маёй практыцы мы вырашалі пытанне галасавання, і большасць студэнтаў выказвалася за беларускую мову выкладання.

Мой падручнік па гіс-

талогіі нарадзіўся дзякуючы паграбаванням саміх студэнтаў. Трэба сказаць, што ўсе маладыя людзі, хто вучыўся ў тых групках, на сёняшні дзень з'яўляюцца выдатнымі хірургамі, акушэрамі-гінеколагамі і тэрапеўтамі.

Мы сустракаліся з Нілам Гілевічам, ён уручаў мне граматы. Васіль Быкаў, пасля майго выступлення ў Доме дружбы паміж народамі спытаў, адкуль у мяне мова. - Ад маці, адсюль. Ад зямлі.

Зараз я чытаю лекцыі на стаматалагічным факультэце, дзе вучацца выхадцы з Расіі і замежныя студэнты, таму выду выкладанне па-руску. Нядаўна, калі мы збіраліся з калегамі, я напісаў верш:

*Калі Беларусь, як дзяржаву,
Узялі ствараць і любіць,
Дык хочацца добрую справу
Нястомна, сумленна рабіць.
Каб мовай сваёй зачароўваць,
Свой кут для сябе будаваць,
Дзяцей-патрыётаў*

*выхоўваць,
З сусветам усім сябраваць.*

- Вы - вельмі жыццёвай, цярплівы і рахманы чалавек. Напэўна, такія рысы самыя неабходныя для дактароў?

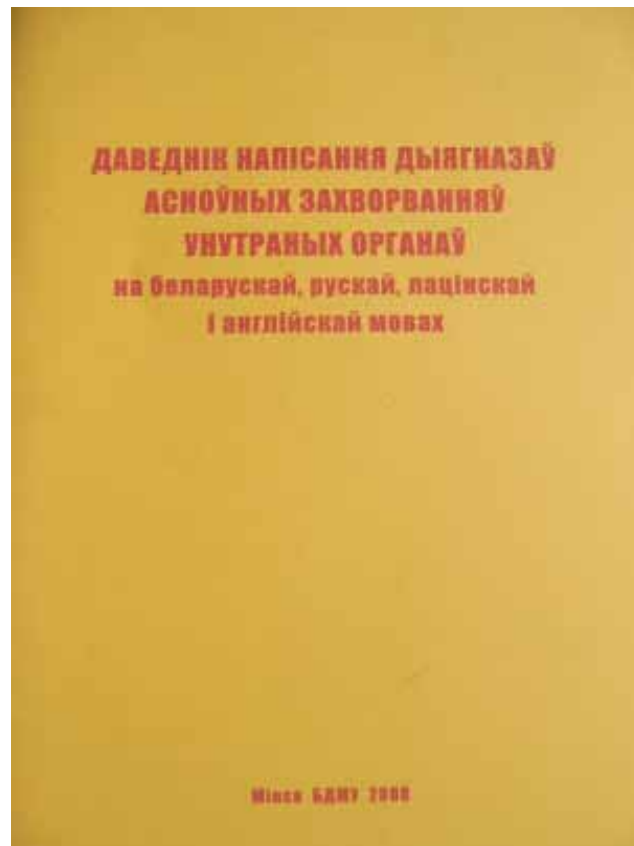
- Медыкі другімі быць не могуць. - Лекар не мае права на капрыз, - казаў Іван Мацвеевіч Старавойтаў. Я нагадваю студэнтам, каб яны не забываліся, што яны працуюць з хворымі людзьмі, якія пакутуюць, у іх падарвана псіхіка. Таму дактары павінны мець вытрымку, выхаванасць.

У лекара няма ў генах праграмы нашкодзіць чалавеку. Ён дае клятву Гіпакрата на ўсё жыццё. А калі ёсць нешта, то ён павінен сысці з прафесіі.

У здаровым целе - здаровы дух, - лічылі раней. На заканчэнне гутаркі прафесар Арцішэўскі прачытаў свой верш, у якім гаворыцца, што ў здаровым целе неабходна выхоўваць шчырую душу. Чалавек з моцным целам можа пераступіць закон, калі ўнутры ў яго не будзе чалавечкасці.

Гутарыла Э. Дзвінская.

На здымках: 1. Прафесар Аляксандр Аляксандравіч Арцішэўскі
2. Падручнікі, выдадзеныя ў издательстве прафесара.

Гандлёвая сетка MARTINN рэкламуе свае тавары па-беларуску

 Перца свежы (зялёны, чырвоны), 1кг 48⁵⁰⁰	 Сыр Галацкі Нова Малады, тл 45%, 1кг 71⁹⁰⁰	 Фундук ядра, 100г 14⁵⁰⁰
 Каўбаса вараная Мартадэла віг-праміум, 1кг 39⁹⁰⁰	 Крыло хурана бройлера астуджанае, 1кг 24⁹⁰⁰	 Сыр плаўлены Hochland, тл 55%, 140г 14⁹⁰⁰
 Шаклад Schogetten, 100г Dark chocolate 11¹⁰⁰	 Кава Merrild молатая, 225г 19⁹⁰⁰	 Мука в/г Аладушкін, 2кг 12⁹⁰⁰

Акцыя сапраўдная з 18 па 31 сакавіка пры наяўнасці тавару на складзе*
Зменіць выгляд тавару можа нестаты адсутнасці ад мяжы** Колькасць тавара абмежаваная

Мінск:	Прытыцкага, 144-146 [8-23] Янкоўскага, 44 [8-22] зав. 6-ы Пуцэправодны, 13А [8-23]
Бабруйск:	Ульянаўская, 64 [8-24]
Брэст:	Аэрадромная, 20 [8-23] Касцюшкі, 1 [8-23] Суворова, 105А [8-23]
Ваўкавыск:	Чырвонаармейская, 3 [8-23]
Гомель:	Барыкіна, 143 [8-23]
Жодзіна:	Сухаградская, 10а [8-23]
Салігорск:	Чыжэвіцкі с/с, 50 [8-23]

Гандлёвая сетка MARTINN адна з нямногіх, якая выкарыстоўвае для рэкламы сваіх тавараў беларускую мову. Так, па-беларуску выпушчаны традыцыйны для Беларусі каларовы буклет для бясплатнага распаўсюджвання. Такія буклеты выпускаюцца многімі гандлёвымі сеткамі і распаўсюджваюцца самымі рознымі спосабамі, у тым ліку разносяцца па паштовых скрынках. Аднак у рэдакцыю па-

куль што трапіў толькі адзін беларускамоўны буклет, а менавіта - сеткі MARTINN. Крамы сеткі знаходзяцца ў Менску, Бабруйску, Берасці, Ваўкавыску, Гомелі, Жодзіне, Салігорску.

І хоць да мовы буклета ёсць дастаткова прэтэнзій: не заўсёды вытрымліваюцца скланавыя і родавыя канчаткі, дапускаюцца русізмы і словы з "прышпільнай" мовы, па-

сеткі MARTINN па выкарыстанні беларускай мовы ў рэкламе трэба толькі вітаць. Памылкі папраўяцца, а шматтысячныя накладкі гэтых буклетаў будуць нагадваць зрусіфікаваным беларусам, як гучаць беларускія назвы тавараў і прадметаў. Хацелася б толькі, каб сетка MARTINN пашырала сваю геаграфію, адкрывала новыя крамы.

Наш кар.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрась Бабіч, Юля Бажок, Марыя Баравік, Вінцук Вячорка, Юрась Каласоўскі, Леакадзія Мілаш, Максім Новік, Язэп Палубятка, Аляксей Пяткевіч, Уладзімір Содаль, Станіслаў Суднік, Павел Сцяцко, Алес Трусаў.

<http://nashaslova.mns.by/> <http://pawet.net/>
<http://kamunikat.org/> <http://tbn-mova.by/>

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб рэгістрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даліна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:
231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslova@tut.by

У Слоніме прэзентавалі гісторыю горада

У Слонімскай цэнтральнай раённай бібліятэцы імя Якуба Коласа адбылася прэзентацыя кнігі Сяргея Чыгрына "Гісторыя Слоніма на старых фотаздымках і паштоўках", якая нядаўна пабачыла свет у менскім выдавецтве "Кнігазбор".

Да гэтай прэзентацыі мясцовыя бібліятэкары падрыхтавалі і паказалі мультымедычную прэзентацыю, прысвечаную творчасці свайго земляка, які напісаў шмат кніг па гісторыі Слоніма, пра знакамітых людзей і пра тую падзеі,

якія адбываліся ў горадзе над Шчарай у розныя гады і стагоддзі.

Пасля мультымедычнага паказу выступіў Сяргей Чыгрын, які распавёў пра сваю працу над кнігай, пра новыя творчыя планы і задумкі, а таксама адказаў на пытанні прысутных. У прыватнасці, аўтар кнігі "Гісторыя Слоніма на старых фотаздымках і паштоўках" прызнаўся: "Я ганаруся сваім гора-

дам. Тут жылі мае продкі, тут жывуць мае сваякі і сябры, тут знаёмыя мне да драбніц кожная вуліца, завулак, кожны помнік і твары маіх землякоў. Гады бяруць сваё, але старажытнасць і прыгажосць ніколі не сцерці з аблічча майго Слоніма. Ён, пісаў Уладзімір Караткевіч, як цацка на беразе Шчары. І калі я гляджу на гэтыя старыя фотаздымкі і паштоўкі, мне вельмі хочацца вярнуцца ў Слонім

першай паловы XX стагоддзя і адначасова заставацца ў Слоніме сённяшнім. Таму што з гадамі мой горад па-свойму прыгажэе і маладзее. Проста трэба адчуваць і берагчы гэтую слоніmsкую прыгажосць і заўсёды шанаваць гісторыю свайго горада!.."

Барыс Бал,
Беларускае Радыё
Рацыя, Слонім.
Фота аўтара.

Шаноўныя сябры!

"Беларуская хата" і рэдакцыя газеты "Маланка" ў Іркуцку вымушана была зноўку пераехаць. Калі будзеце дасылаць лісты поштай, то дасылайце на новы адрас: 664035, г. Іркуцк, ул. Мало-Якуцкая, 19. "Беларуская хата". Рудакову О.В.

Электронка і тэлефоны засталіся ранейшыя!! Усім дзякуй!

Чакаю лістоў, нават, калі Вы раней не ліставалі!

Ну і прыходзьце ў госці!!!!

З павагай, Алес Рудакоў.

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Газета падпісана да друку 26.05.2014 г. у 10.00. Замова № 1583.

Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 2000 асобнікаў.

Падпісны індэкс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес.- 5600 руб., 3 мес.- 16800 руб.

Кошт у розніцу: па дамоўленасці.